

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

Географічний факультет
Кафедра географії України та регіоналістики

**ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА
ЕЛЕКТОРАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ НАСЕЛЕННЯ
КІЦМАНСЬКОЇ ТА МАМАЇВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД
(НА ПРИКЛАДІ ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ)**

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Роботу виконала:

Здобувач II курсу ОР магістр
спеціальності 106 «Географія»
ОПП «Регіональний розвиток і
просторове планування»

Віталіна ТОМАШ

Науковий керівник:

к.геогр.н.,

доц. Наталія ЗАБЛОТОВСЬКА

До захисту допущено:

Протокол засідання кафедри № ____

від „____” _____ 2024р.

зав. кафедри _____

д.г.н., проф. Іван КОСТАЩУК

Чернівці – 2024

АНОТАЦІЯ

Томаш Віталіна

*Здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 10 - природничих наук, спеціальності 106 - географія, ОПП «Регіональний розвиток і просторове планування» кафедри географії України та регіоналістики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
м. Чернівці. Україна. 2024*

**«Порівняльна характеристика електоральної поведінки
населення Кіцманської та Мамаївської територіальних громад
(на прикладі виборів Президента України)»**

Анотація. У статті здійснено аналіз електоральної поведінки жителів Кіцманської та Мамаївської територіальних громад під час президентських виборів в Україні. Розглянуто соціально-демографічні та політико-культурні чинники, які впливають на виборчі уподобання населення цих громад. Проведено порівняння результатів голосування в обох громадах, що дозволило виявити ключові відмінності та подібності в електоральних настроях. Особливу увагу приділено аналізу ролі місцевих політичних еліт, рівня економічного розвитку та демографічного складу як визначальних факторів впливу на політичні переваги виборців.

Ключові слова. Електоральна поведінка, територіальні громади, вибори Президента України, політичні уподобання, соціально-демографічні чинники, політико-культурний вплив, виборчі настрої

ABSTRACT

Vitalina Tomash

Master's degree candidate in Natural Sciences, specialty 106 - Geography, study program "Regional Development and Spatial Planning" of the Department of Geography of Ukraine and Regional Studies, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine, 2024

"Comparative Characteristics of Electoral Behavior of the Population in Kitsman and Mamaiv Territorial Communities (Based on the Ukrainian Presidential Election)"

Abstract. This article analyzes the electoral behavior of residents in the Kitsman and Mamaiv territorial communities during the Ukrainian presidential elections. The study examines socio-demographic and politico-cultural factors influencing voter preferences in these communities. A comparison of voting results in both communities reveals key differences and similarities in electoral sentiments. Particular attention is given to analyzing the role of local political elites, the level of economic development, and the demographic composition as determining factors affecting voters' political preferences.

Keywords: Electoral behavior, territorial communities, Ukrainian presidential election, political preferences, socio-demographic factors, politico-cultural influence, electoral sentiments.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Застосування ідей, результатів та текстів наукових досліджень інших авторів з відповідними посиланнями _____ В.О.Томаш

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЕЛЕКТОРАЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ.....	9
1.1. Електоральна географія: поняття, сутність, структура.....	9
1.2. Особливості поведінки виборців під час електорального процесу.....	13
1.3. Методика дослідження електоральної поведінки населення регіону.....	17
Висновки до РОЗДІЛУ 1.....	23
РОЗДІЛ 2. СУСПІЛЬНО – ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ВИБОРЧІ ПРОЦЕСИ КІЦМАНСЬКОЇ ТА МАМАЇВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	25
2.1. Історико – географічні чинники.....	25
2.2. Соціально-економічні чинники.....	28
2.3. Соціально-демографічні чинники.....	34
2.4. Природно-географічні чинники.....	36
Висновки до РОЗДІЛУ 2.....	40
РОЗДІЛ 3. СУЛЬСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕЛЕКТОРАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ НАСЕЛЕННЯ КІЦМАНСЬКОЇ ТА МАМАЇВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	41
3.1. Територіальні особливості електоративної поведінки населення Кіцманської територіальної громади на виборах Президента 2004, 2010, 2014, 2019 років	41
3.2. Територіальні особливості електоративної поведінки населення Мамаївської територіальної громади на виборах Президента 2004, 2010, 2014, 2019 років	44
3.3. Висновки до РОЗДІЛУ 3.....	52
РОЗДІЛ 4. ПРОСТОРОВО-ЧАСОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЕЛЕКТОРАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ НАСЕЛЕННЯ КІЦМАНСЬКОЇ ТА МАМАЇВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	55

4.1 Порівняльна характеристика територіальних особливостей електоральної поведінки населення Мамаївської та Кіцманської територіальної громади на виборах Президента 2004, 2010, 2014, 2019 років.....	55
4.2 Аналіз особливостей електоральної поведінки населення Мамаївської та Кіцманської територіальної громади на сьогоднішній день.....	56
4.3 Висновки до РОЗДІЛУ 4.....	60
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	65
ДОДАТКИ.....	69

ВСТУП

Актуальність теми. Україна свідомо обрала європейський шлях, зробивши вибір на користь інтеграції з Європою. Економічний та політико-правовий простір Європи стали головними пріоритетами зовнішньої політики країни на всіх рівнях. Демократизація суспільства та соціальна і політична толерантність стали запорукою досягнення цієї мети. Важливим елементом електоральних процесів є активна участь громадян у формуванні механізмів народовладдя.

Електоральна географія є динамічною галуззю політичної географії. Дослідження електоральної поведінки – ключовий напрямок не лише політичної науки, але й суспільної географії. Саме виборчі уподобання громадян є одним із основних факторів, які нині формують державну політику. Електоральна поведінка є динамічним явищем, що швидко розвивається та піддається впливу як довгострокових, так і короткострокових чинників, що робить цю тему дослідження особливо актуальною.

Об’єктом цього дослідження є електоральна поведінка мешканців Кіцманської територіальної громади, а **предметом** – виявлення територіальних (просторових) особливостей (закономірностей) виборчої поведінки населення Кіцманської громади у зв’язку з виборчими процесами, а також аналіз чинників, що впливають на територіальну організацію електоральної поведінки в умовах формування виборчих пріоритетів.

Метою роботи є вивчення суспільно-географічних закономірностей політичної поведінки населення. Для досягнення цієї мети необхідно вирішити наступні завдання:

1. Проаналізувати суспільно-географічні підходи вивчення електоральної поведінки населення
2. Виявити основні чинники, які формують територіальні відмінності за результатами голосування
3. Охарактеризувати територіальні відмінності участі населення Кіцманської ТГ за результатами Президентських виборів 2004, 2010, 2014 та

2019 років

4. Охарактеризувати територіальні відмінності участі населення Мамаївської ТГ за результатами Президентських виборів 2004, 2010, 2014 та 2019 років

5. Проаналізувати часову варіацію електоральної поведінки Кіцманської та Мамаївської територіальних громад

Теоретико-методологічна основа. Методичні аспекти вивчення електоральної поведінки населення зазначаються в роботах науковців в галузі політології, соціології, психології. Вивченням електоральної поведінки населення, з позицій географії, здійснювали українські географи Б.Яценко, М.Дністрянський, О.Топчієва, О.Шаблій, І. Косташук, А.Кузишин, Р.Старовойтенко, Н.Хома, А.Голод, які досліджували загальні риси електоральної географії України та окремих її регіонів.

Для вирішення поставлених цілей нами використано загальнонаукові методи, методи наукового пізнання та конкретно наукові методи дослідження такі як: Статистичний метод, який дозволив аналізувати й інтерпретувати виборчі дані, виявляти закономірності, тренди та просторові особливості електоральної поведінки Математичні методи допомогли у точному моделюванні, аналізі та прогнозуванні виборчих результатів, просторових закономірностей та взаємозв'язків між політичними і соціально-економічними чинниками Картографічний метод використали для візуалізації і просторового аналізу виборчих результатів та політичних процесів. Він дає змогу зобразити географічний розподіл політичних вподобань, виборчу активність та інші електоральні характеристики різних територій. Використання карт дає можливість наочно вивчати просторові закономірності та відмінності в голосуванні. Загальнонаукові методи допомогли для дослідження всебічного аналізу політичних процесів у просторі. Ці методи є основою досліджень і дають можливість вивчати різноманітні аспекти електоральної поведінки, взаємозв'язок виборців з територією та вплив географічних і соціальних факторів на виборчі процеси.

Результати дослідження обговорювались на студентських наукових конференціях ЧНУ (2022, 2023 рр) та Міжнародній науково-практичній конференції присвяченій 80-річчю географічного факультету ЧНУ ім. Ю.Федьковича.

Структура роботи . Робота містить 5 розділів , доповнених рисунками, таблицями та схемами.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЕЛЕКТОРАЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ

1.1. Електоральна географія: поняття, сутність, структура

Електоральна поведінка є предметом досліджень політологів, соціологів, географів та культурологів. На Заході електоральна географія почала вивчатися ще на початку ХХ століття. Наукова спільнота і досі не досягла єдиної думки щодо повної наукової цінності електоральної географії. Актуальною є думка, що електоральна географія здебільшого є описовою дисципліною, якій бракує пояснювальних методів, характерних для політології. Основою електоральної географії є «дослідження географічної різноманітності проявів політичної поведінки населення, що відображається як у політичній активності, так і в її уникненні». Вплив географічних чинників на суспільний розвиток давно відзначений науковцями. Понад століття тому Х. Маккіндер зауважив: «...в цьому десятилітті ми вперше перебуваємо в умовах, коли можна спробувати встановити... зв'язок між широкими географічними й історичними узагальненнями». [13].

Для того, щоб визначити природу електорального процесу потрібно навчитися правильно пояснювати поняття «політична поведінка» та «політична діяльність». Різниця між цими поняттями відбувається у функціональних особливостях процесів, які вони характеризують. Політична діяльність спрямована на досягнення визначеної мети з використанням природних засобів і є процесом «суб'єктно-об'єктної» взаємодії. Політична поведінка, у своїй ситуації, представляє собою взаємозв'язок об'єкта з середовищем та іншими суб'єктами; вона не має чітко визначеної мети, а часто залежить від кінцевої [13].

Отже, політичну поведінку можна розглядати у двох значеннях: як взаємодію населення певної території із середовищем, що здійснюється в межах політичної сфери суспільства та сприяє її територіальній організації; та як особливу політичну функцію території [1].

Виділяють деякі форми політичної поведінки населення, серед яких головними є електоральна поведінка, участь у політичних партіях та участь у масових акціях протесту (підтримки). На прикладі таких форм політичної поведінки можна визначити політичну активність населення регіону.

Виборча поведінка формує позицію громадян у виборчих процесах, де основним і кінцевим є голосування в день вибору або референдуму. Електоральна поведінка найбільше показує виборчі орієнтації та залученість населення, оскільки фактично є своїм рідним соціологічним дослідженням, вибір якого значно наближений до загальної сукупності, що в Україні на загальнодержавних виборах охоплює всіх повнолітніх громадян (за такими особами, визнаних недієздатними).

Іншою формою політичної поведінки є участь у партійній діяльності. Загалом політичної поведінки передбачає участь населення в громадських об'єднаннях соціально-політичного спрямування. Участь у масових протестах чи підтримці акцій – це форма політичної поведінки, яка не обмежує кількість учасників за критеріями; з одного боку, вона є рефлексивною, а з іншого — тісно пов'язана як із виборчою поведінкою, так і з участю в партійній діяльності та виділяється виразною територіальною централізацією.

Кожну форму політичної поведінки оцінюють за двома критеріями показників – показниками активності та показниками орієнтації. Поєднуючи ці два критерії було виділено ряд форм електоративної позиції, серед яких:

- позиціонізм (чітка, здебільшого пояснювальна переконаність у напрямку руху тієї чи іншої політичної сили; визначення її позицій шляхом голосування);
- негативізм(це голосування проти всіх партій);
- конформізм (морально-політичне визначення, що означає пристосування, негативне прийняття теперішнього стану речей, законів, домінуючих думок і т. д.);
- абсентеїзм (знехтування виборів, розчарування у легітимні засади виборчого процесу, або ж відсутність заміни існуючій владі).

Субрайони електоративної активності відносимо як організаційні складові

великого електорального району, який відноситься до території Чернівецької області.

Оскільки головним аспектом дослідження є територіальна прив'язка, то орієнтуючись на теоретико-методологічні концепції, поданими О. І. Шаблієм, вважаємо, що територіальна організація містить чотири головні риси:

- взаєморозміщення об'єктів у двохвимірному просторі земної поверхні;
- наявність просторових зв'язків між цими об'єктами;
- існування територіальних суспільних утворень (форм територіальної організації);
- функціонування територіальних утворень у часі.

Значущу у формуванні електоративної думки відіграє явище емерджентності або системного ефекту, яке є складовою теоретико-методологічних узагальнень і означає – присутність в будь-якій системі особливих властивостей, не притаманних її підсистемам і блокам, а також сукупності елементів, не поєднаних системо-утворюючими зв'язками; неможливість об'єднання властивостей системи до суми її елементів [1].

Було виділено елементи впливу на громадську думку і віднесено до такого явища як системний ефект:

- робота екзит-полів;
- специфіка формування виборчих округів;
- здіяння виборчих технологій;
- маргінальність районів і окремих населених пунктів;
- рівень урбанізації;
- ефект друзів-сусідів;
- проблемне голосування;
- ефект виборчої кампанії;
- ефект місця.

Дослідженням електорального простору населення займається електоральна географія.

Електоральна географія є однією з небагатьох галузей політичної

географії, яка швидко розвивалася в нашій країні. Як незалежна дисципліна, вона зародилася у Франції завдяки Андре Зігфріду, який виявив зв'язок між природними умовами та результатами голосування в західних регіонах країни. Основні питання, які досліджує географія виборів:

1. **Розподіл голосів у просторі** – як голосують виборці в різних регіонах, містах, селах та виборчих округах. Вивчається, які політичні сили домінують у певних географічних зонах і як цей розподіл змінюється з часом.
2. **Регіональні відмінності** – досліджуються причини відмінностей у виборчій поведінці між регіонами. Це можуть бути соціальні, економічні, культурні чи історичні фактори, що впливають на політичні вподобання.
3. **Просторовий вплив соціально-економічних факторів** – аналіз того, як такі фактори, як рівень урбанізації, інфраструктура, національний склад, рівень освіти, економічний розвиток, впливають на політичні вибори.
4. **Виборча активність** – вивчається, як рівень явки на вибори змінюється залежно від регіону, включаючи міста, села, та інші територіальні одиниці.
5. **Географічні аспекти політичної стратегії** – вивчення того, як політичні партії та кандидати розробляють стратегії для отримання підтримки в різних регіонах, враховуючи демографічні та соціальні характеристики територій.

Моделювання виборчої поведінки – створення прогнозів щодо виборчих результатів на основі географічних даних і соціально-економічних показників.

Таким чином, вибір географії є ключовим напрямком політико-географічних досліджень, спрямованих на вивчення територіальних (просторових) особливостей поведінки населення в контексті виборів до основних представницьких органів державної влади та місцевого самоврядування. [5].

1.2. Особливості поведінки виборців під час електорального процесу

Виборча поведінка — це один із видів політичної участі, що включає в себе голосування на виборах за певного кандидата чи партію та є логічним

завершенням тривалого процесу, що заважає отримати й засвоєння інформації про політичну реальність, формування цінностей, переконань і стереотипів, визначення ставлення особи до виборчого. інституту та своєї участі в цьому, аналіз різних пропозицій та альтернатив на політичному і формуванні у виборі чіткої орієнтації на певну лінію поведінки [9].

Більшість сучасних досліджень, спрямованих на вивчення особливостей виборчої поведінки, обґрунтовуються на трьох моделях: соціологічній (яка пояснює вибір громадян через їхню ідентифікацію з певними референтними групами), раціональній (яка вважає, що індивід робить політичний вибір, орієнтуючись на максимальний вихід при мінімальних витратах). та соціально-психологічній (основною ідеєю якої є теза, що головним фактором участі людини у виборах є її партійна ідентифікація)[22].

На основі чого виборці вирішують, як голосувати? Причинами переваги одного кандидата перед іншим на виборах можна виділити декілька основних факторів. Виборець може прийняти рішення на основі одного або кількох з таких міркувань:

1. оцінки особистих якостей кандидатів;
2. загальні оцінки діяльності уряду;
3. орієнтації на конкретні питання державної політики;
4. базова лояльність до певної політичної партії або перевага до неї.

Якості кандидатів і результативність уряду є чітко короткостроковими силами, здатними до суттєвих переходів від одних виборів до наступних. Партійна лояльність набагато стабільніша в короткостроковій перспективі. Проблемні орієнтації знаходяться десь посередині. Хоча конкретні питання, вирішальні на президентських виборах, можуть кардинально змінитися, багато основних питань політики

Виборці часто судять про кандидатів у президенти за їхніми особистими характеристиками. Вони формують образи особистих якостей і здібностей кандидатів, і ці уявлення мають важливий вплив на голосування. Серед відповідних характеристик включаються такі речі, як знання, досвід, чесність,

моральність, співчуття, компетентність та лідерські здібності кандидатів [13].

Електорат у соціальному сприйнятті діє і розвивається завдяки інформаційним зв'язкам, які, з одного боку, мають міжпокійний характер, а з іншого — просторовий, залучаючи інокультурні елементи, особливо на стиках етноконтактних зон. Діахронні (міжпоколінні) зв'язки надають політичним поглядам стабільність, запобігаючи їх злиттю з протилежними векторами або розчиненню в них. Синхронні (просторові) зв'язки, у свій час, сприяють інноваційному розвитку, забезпечуючи постійне оновлення. У результаті політичного бачення набуває багат шарової основи, що відповідно традиційні та сучасні компоненти. Виборча позиція, завдяки своїй унікальній природі, забезпечує її постійний розвиток, який більшого відбувається в еволюційній формі.

За характером прояву всі електоральні процеси поділяються на дві типологічні підгрупи: електоральне роз'єднання та електоральне об'єднання. Історичний період характерний як електоральнооб'єднувачими, так і електоральнороз'єднувачими процесами.

Існують значні відмінності у сприйнятті виборцями особистих характеристик кандидатів у президенти. Кандидат від однієї партії може мати значну перевагу щодо особистих характеристик протягом одного року, тоді як на наступних виборах може бути навпаки. Ряд пунктів у наборі даних для цього модуля стосуються оцінки особистих якостей кандидатів у президенти, що дає змогу дослідити вплив цих факторів на конкретних виборах та порівняти цей вплив [13].

Роль питань державної політики особливо цікавить політичних аналітиків.. Питання політики пов'язані з конфліктом щодо напрямку дій уряду. Деякі питання політики на виборах можуть бути досить специфічними. Інші питання політики є загальними, стосуються широких підходів до проблем, наприклад, чи повинен федеральний уряд скорочувати витрати на програми соціального забезпечення. Вибори широко виправдовуються як можливість для громадян впливати на урядові рішення, обираючи серед претендентів на посади, і часто

припускається, що електорат формуватиме політику уряду, обираючи кандидатів на основі політичних питань. Коли здається, що це не так, політичні коментатори часто досить критичні, і ми часто чуємо скарги на те, що кандидати на виборах не можуть чітко вирішувати проблеми.

Щоб питання політики вплинуло на рішення про голосування, виборці повинні мати свою думку та усвідомлювати розбіжності між кандидатами. Навіть у важливих питаннях деякі виборці не зможуть виконати ці умови. Деякі будуть мати думки, які занадто слабкі та нестабільні, щоб забезпечити основу для оцінки кандидатів, тоді як інші не бачать жодних істотних відмінностей між кандидатами.

Результати виборів часто різко змінюються. За односторонньою перемогою однієї партії на наступних виборах може послідувати переконливість іншої. Виборчі зміни можна розділити на два типи: короткострокові та довгострокові. Короткострокові зміни є результатом коливань факторів, характерних для виборів, таких як характеристики кандидатів або конкретні питання, які є важливими. Ці короткострокові фактори можуть бути помірно сприятливими для демократів на одних виборах, дуже сприятливими для республіканців на інших і рівномірно розподіленими на третіх. Довгострокові зрушення є результатом змін базової лояльності та представляють зміни, які тривають після конкретних виборів [9].

Електоральна поведінка значною мірою залежить від емоційного стану виборців, їхнього рівня поінформованості та довіри до політичної системи. Особливо важливу роль відіграють засоби масової інформації, які формують суспільну думку та впливають на політичні уподобання. Соціальні мережі також стали важливим інструментом для політичної мобілізації, особливо серед молоді, яка менше орієнтується на традиційні медіа. Зі збільшенням доступу до інформації, виборці стають більш критичними та вимогливими щодо кандидатів і партій. Це призводить до того, що політичні партії змушені більше інвестувати в свої іміджеві кампанії та враховувати думку електорату щодо актуальних суспільних питань. Виборці також звертають увагу на передвиборчі обіцянки та

їхню реалістичність, що впливає на рівень підтримки того чи іншого кандидата. Водночас, емоційна складова, як-от харизма лідера або його вміння комунікувати зі своїми виборцями, також не втрачає своєї актуальності. Виборчі кампанії все частіше будуються на персоналізованих стратегіях, що дозволяє краще зрозуміти очікування різних соціальних груп.

Засоби масової інформації (ЗМІ) та медіапростір мають значний вплив на електоральну поведінку населення, оскільки вони є основними джерелами інформації про політичні події, кандидатів та партії. Їхній вплив можна описати через кілька ключових аспектів:

1. **Формування суспільної думки:** ЗМІ впливають на сприйняття кандидатів та партій через висвітлення їх діяльності. Медіа можуть позитивно або негативно формувати образ політичних фігур, акцентуючи увагу на певних рисах характеру або скандалах, що може суттєво вплинути на рішення виборців.

2. **Встановлення порядку денного:** Через новинні програми, аналітичні передачі та статті ЗМІ визначають, які питання є найбільш актуальними. Це явище називається "ефектом порядку денного", коли ті теми, які активно обговорюються в медіа, сприймаються як найважливіші серед населення, і це впливає на їх електоральні пріоритети.

3. **Прямий вплив через рекламу:** Політична реклама в ЗМІ безпосередньо впливає на виборців, особливо під час виборчих кампаній. Мета таких кампаній — переконати виборців підтримати того чи іншого кандидата, маніпулюючи їхніми емоціями, страхами або надіями.

4. **Мобілізація електорату:** ЗМІ можуть стимулювати громадян до участі у виборах через заклики до активності, а також через наголошення на важливості конкретних виборів або питань.

5. **Поляризація суспільства:** В епоху цифрових медіа та соціальних мереж посилився ефект "інформаційних бульбашок", коли люди споживають інформацію з джерел, які підтверджують їхні вже існуючі погляди. Це може призводити до поляризації суспільства, оскільки різні групи населення отримують протилежну інформацію про одні й ті ж події.

6. **Розвиток критичного мислення:** У суспільствах із розвинутими традиціями свободи слова, ЗМІ можуть сприяти розвитку критичного мислення, даючи різні точки зору та аналіз політичних подій, що допомагає виборцям робити усвідомлений вибір.

7. **Маніпуляція і фейки:** Водночас, медіапростір може бути джерелом дезінформації та маніпуляцій, особливо через соціальні мережі. Фейкові новини, перекручені факти або маніпулятивна інформація можуть впливати на електоральну поведінку, дезорієнтуючи виборців.

Загалом, вплив ЗМІ та медіапростору на електоральну поведінку є багатограним, охоплюючи як позитивні, так і негативні аспекти, що варіюються залежно від політичної культури та інформаційної політики в конкретній країні.

Отже, з індивідуальною виборчою поведінкою пов'язана низка установчих і соціальних факторів. Серед факторів ставлення, першочерговими детермінантами вибору кандидата є оцінка особистих характеристик кандидатів, оцінка діяльності уряду, орієнтації на конкретні питання політики та ідентифікація партії. Що стосується соціальних факторів, то ознаками, найбільш тісно пов'язаними з голосуванням, є раса, релігія, регіон, соціальний клас і стать. Вивчення того, як ці фактори пов'язані з голосуванням на конкретних виборах, не лише дає змогу пояснити результат виборів, а й дасть зрозуміти динаміку виборів.

1.3 Методика дослідження електоральної поведінки населення регіону

Вибір конкретних методів дослідження для об'єктивного і точного пізнання об'єкта є важливим завданням будь-якого наукового дослідження. Згідно визначення проф. О. І. Шаблія, «метод наукового дослідження – це система розумових і (або) практичних операцій (процедур), які націлені на розв'язання певних пізнавальних завдань з урахуванням певної пізнавальної мети». Теорія про особливості використання певного методу або групи методів називається методикою. Методика конкретного дослідження повинна враховувати особливості предмета дослідження та конкретно поставлені

завдання [12].

Методика суспільно-географічного аналізу політичної активності населення регіону має бути міждисциплінарною та цілісною. У цьому і полягає її специфіка. Такий підхід створює багато викликів, але водночас відкриває значні можливості. Переваги міждисциплінарного підходу дозволяють використовувати методологічні ресурси не тільки географії, а й інших суміжних наук —соціології, політології, історії, філософії, економіки та міжнародних відносин. Але щоб уберегтися від не зовсім вдалих запозичень, слід бути дуже обачним щодо використання різних методів, моделей та аналогій, які сформувалися в інших науках [1].

Найбільш доцільною вважається система методів суспільної географії, запропонована О. І. Шаблієм при дослідженні загальної групи методів отримання інформації в суспільно-географічних дослідженнях електоральної географії населення регіону. Єдина система методів класифікує на філософські, загальнонаукові та конкретно наукові методи.

Філософські методи застосовуються в науково-дослідних категоріях, положеннях і принципах певної філософської системи. У цьому випадку це здійснюється свідоме використання принципів, категорій та законів діалектики. Історичний метод, який розглядає політичну активність як явище з наступними етапами розвитку, що розпочалися з відвідуваних і наступних стадій, показує роль історичних діячів у формуванні політичної активності (виборчої, протестної, професійної тощо) населення регіону, а також досліджує генезис активності та її активності. можливі тенденції в майбутньому. Принципові причини, відповідно до яких одні явища викликають появу, розвиток і функціонування інших, дозволяють створити комплексний опис передумов і чинників, які передували виникненню політичного активізму. Принцип взаємозв'язку надає можливість досліджувати залежність політичної активності населення від інших форм людської активності — економічної, демографічної, соціальної, релігійної тощо, а також взаємодію між формами та елементами політичної активності. [16].

Загальнонаукові методи - це спеціальні засоби і прийоми (або їх сукупність), які з тими чи іншими змінами застосовуються в усіх науках з урахуванням особливостей конкретних об'єктів дослідження. Їх умовно поділяють на традиційні і сучасні.

Загальнонаукові методи допомогли для дослідження всебічного аналізу політичних процесів у просторі. Ці методи є основою досліджень і дають можливість вивчати різноманітні аспекти електоральної поведінки, взаємозв'язок виборців з територією та вплив географічних і соціальних факторів на виборчі процеси.

Основою дослідження є метод системного аналізу (сучасний загальнонауковий метод), який дозволяє розглядати політичну активність як сукупність взаємопов'язаних елементів. Цей метод може здійснювати компонентний та територіальний аналіз проявів політичної активності, а також забезпечувати інтегральну оцінку політичної активності населення, її типологію та виявлення чинників, що впливають на функціонування активності в територіально-політичних аспектах різного рівня. [4].

Статистичний метод, допоміг аналізувати й інтерпретувати виборчі дані, виявляти закономірності, тренди та просторові особливості електоральної поведінки

Один із найстаріших способів проведення електоральних досліджень — аналіз агрегованих даних. Він включає інформацію про соціальні та культурні характеристики населення певних територіальних одиниць, а також результати виборів у цих населених пунктах. Аналіз агрегованих даних дозволяє визначати середні показники, стандартні відхилення, кореляційні коефіцієнти та застосовувати методи множинної регресії. Такий підхід сприяє розумінню колективної електоральної поведінки.

Методи абстрагування та узагальнення пропонують для аналізу використовувати показники найбільш важливих явищ і процесів для регіону. Зокрема, дослідження електоральної активності найкраще здійснювати шляхом оцінки явки виборців під час виборів, а протестну активність — за кількістю

протестів політичного, економічного чи ідеологічного характеру.

Також актуальним є метод прогностичного моделювання, який враховує як позитивні, так і негативні зміни політичної активності, включаючи дослідження наслідків абсентеїзму або раптових сплесків політичного екстремізму.

Доцільно застосовувати метод порівняння, зокрема аналізуючи політичну активність міського і сільського населення регіону, а також проводити паралелі між активністю чоловіків і жінок, представників різних вікових, соціальних і етнічних груп. Рідше використовується порівняльно-історичний метод для аналізу різних форм активності на різних історичних етапах.

Дослідження територіальних відмінностей у електоральній поведінці можливе на основі електоральної статистики, оцінюваної з урахуванням факторів голосування. Для аналізу результатів виборів існують чотири основні типи показників:

- Результати виборів у абсолютних числах.
- Частка голосів за партію чи кандидата від кількості виборців, які голосували.
- Частка голосів за партію чи кандидата від загальної кількості виборців.
- Місце, яке посіла партія або кандидат на виборах.

Для аналізу електоральної поведінки застосовуються різні методи дослідження. Одним із популярних є картографічний метод, що включає порівняння карт із результатами голосування за партії або кандидатів у певному регіоні. Картографування передбачає не тільки створення карт, але й порівняння статистичних даних між різними територіями, визначення характеру та масштабу регіональних відмінностей і їх детальний аналіз.

Картографічний метод широко використовується в політико-географічних дослідженнях для показу геопросторового розподілу етапів, особливостей прояву тих чи інших форм політичної активності. У вивченні електоральної активності активно використовуються серії картосхем, що характеризують

ступінь і динаміку розповсюдження того чи іншого явища на даній території.

Способом картограм відображаються, зокрема, відносні (середні) розміри різних явищ у межах адміністративно-територіального поділу. Таким чином відображається частка голосів, відданих за кандидата (партію чи блок) у певній територіальній одиниці. Подібним способом можна показати електоральну агітацію виборців та інші показники голосування (кількість бюлетенів, визнаних недійсними, частку негативістів, ступінь абсентеїзму тощо.).

Картографічний метод використали для візуалізації і просторового аналізу виборчих результатів та політичних процесів. Він дає змогу зобразити географічний розподіл політичних вподобань, виборчу активність та інші електоральні характеристики різних територій. Використання карт дає можливість наочно вивчати просторові закономірності та відмінності в голосуванні.

Картодіаграми — це спосіб відображення на карті загальних (абсолютних) величин певного явища в межах адміністративно-територіальних одиниць або кількісних змін за певний період. Цим методом можна також відобразити структуру явища.

Актуальним залишається метод значків, що дозволяє картографувати різні політичні ситуації, показуючи їх кількісні (за розміром значка) і якісні (за формою та кольором значка) відмінності. Наприклад, карта протестної активності може відображати тематику протестних акцій у регіонах України та їх загальну кількість за рік.

Застосування картографічних методів дозволяє ефективно представляти узагальнену інформацію про суспільно-географічні дослідження політичної активності, сприяє її візуалізації, допомагає відстежувати статистику активності за регіонами та в часі, виявляти зони з різними рівнями політичної активності та виконувати районування.

До окремої групи належать математико-статистичні методи електорального аналізу. Основним методом є кореляційний аналіз, який дозволяє виявити лінійний зв'язок між електоральними показниками і кількісно

вираженими характеристиками електорату. Кореляційні ряди створюються за регіональними одиницями для формування електоральної статистики. Також використовують регресійний аналіз для оцінки впливу на сукупність показників.

Математичні методи сприяли точному моделюванню, аналізу та прогнозуванню результатів виборів, просторових закономірностей та взаємозв'язків між політичними і соціально-економічними факторами.

Методи факторного та кластерного аналізу часто використовують у дослідженнях політичної активності. Факторний аналіз допомагає виявити взаємозв'язки і структуру великих масивів даних, виділяючи головні групи даних з найсуттєвішими зв'язками. Факторні коефіцієнти, нанесені на карту, показують просторовий розподіл впливу досліджуваного фактора, що дозволяє виділити території з різною інтенсивністю його прояву.

Кластерний аналіз використовується для групування об'єктів та ознак у відносно однорідні групи. Цей метод класифікує об'єкти на основі багатовимірних ознак і створює кластери, які відображають схожість чи відмінність об'єктів. За результатами кластеризації будується дендрограма, що відображає рівень подібності між об'єктами. Підсумки кластерного аналізу можуть слугувати основою для районування регіону за рівнями та типами політичної активності населення.

До методів оцінки електоральної поведінки також належить спостереження за передвиборною конкурентністю, що дозволяє аналізувати короткострокові фактори. Аналіз передвиборних кампаній складається з кількох етапів, починаючи з оцінки внутрішньополітичної ситуації з моменту останніх виборів до оцінки електоральної статистики та завершуючи обговоренням наслідків розподілу місць в органах влади.

Сучасна політико-географічна ситуація охоплює різні виміри — від теоретичних до практичних, що включають суспільну географію. Правильно обрана методологія надає досліднику інструменти для комплексного та системного пізнання політичних процесів, визначення їх закономірностей, прогнозування розвитку і вибору раціональних способів політичного впливу.

Висновки до РОЗДІЛУ 1

Географія виборів — основний напрямок політико-географічних досліджень, пов'язаний з висвітленням територіальних (просторових) особливостей (закономірностей) поведінки населення в зв'язку з виборами до основних представницьких органів державної влади і місцевого самоврядування.

З індивідуальною виборчою поведінкою пов'язана низка установчих і соціальних факторів. Серед факторів ставлення, першочерговими детермінантами вибору кандидата є оцінка особистих характеристик кандидатів, оцінка діяльності уряду, орієнтації на конкретні питання політики та ідентифікація партії. Що стосується соціальних факторів, то ознаками, найбільш тісно пов'язаними з голосуванням, є раса, релігія, регіон, соціальний клас і стать. Вивчення того, як ці фактори пов'язані з голосуванням на конкретних виборах, не лише дає змогу пояснити результат виборів, а й дасть зрозуміти динаміку виборів.

Електоральна поведінка значною мірою залежить від емоцій, поінформованості та довіри виборців до політичної системи. Засоби масової інформації і соціальні мережі активно формують суспільну думку, особливо серед молоді, мобілізуючи їх до участі. Виборці стають більш критичними та вимогливими, змушуючи партії інвестувати в іміджеві кампанії та враховувати актуальні суспільні питання. Особливу увагу приділяють передвиборчим обіцянкам та їх реалістичності. Важливою залишається і харизма лідерів, а виборчі кампанії стають все більш персоналізованими для кращого врахування інтересів різних соціальних груп.

Для вирішення поставлених цілей нами використано загальнонаукові методи, методи наукового пізнання та конкретно наукові методи дослідження такі як:

- **Статистичний метод**, який дозволив аналізувати й інтерпретувати виборчі дані, виявляти закономірності, тренди та просторові особливості електоральної поведінки
- **Математичні методи** допомогли у точному моделюванні, аналізі та

прогнозуванні виборчих результатів, просторових закономірностей та взаємозв'язків між політичними і соціально-економічними чинниками.

- **Картографічний метод** використали для візуалізації і просторового аналізу виборчих результатів та політичних процесів. Він дає змогу зобразити географічний розподіл політичних вподобань, виборчу активність та інші електоральні характеристики різних територій. Використання карт дає можливість наочно вивчати просторові закономірності та відмінності в голосуванні.

Загальнонаукові методи допомогли для дослідження всебічного аналізу політичних процесів у просторі. Ці методи є основою досліджень і дають можливість вивчати різноманітні аспекти електоральної поведінки, взаємозв'язок виборців з територією та вплив географічних і соціальних факторів на виборчі процеси.

Методи наукового пізнання дозволяють науковцям аналізувати дані, будувати прогнози та виявляти фактори, що впливають на результати виборів у різних регіонах.

РОЗДІЛ 2

СУСПІЛЬНО – ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ВИБОРЧІ ПРОЦЕСИ КІЦМАНСЬКОЇ ТА МАМАЇВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

2.1. Історико – географічні чинники

Адміністративним центром Кіцманської громади є м. Кіцмань. Населення громади складає 6049 осіб на площу 179 кілометрів квадратних.

У складі громади знаходяться такі населені пункти, як: Кіцмань, Іванківці, Гаврилівці, Валява, Давидівці, Кліводин, Лашківка, Витилівка, Ошихліби, Суховерхів, Шипинці. Чернівецький район є українізованим районом Кіцманської територіальної громади. Булега Сергій Борисович обіймає посаду голови Кіцманської ТГ (рис.2.1.)

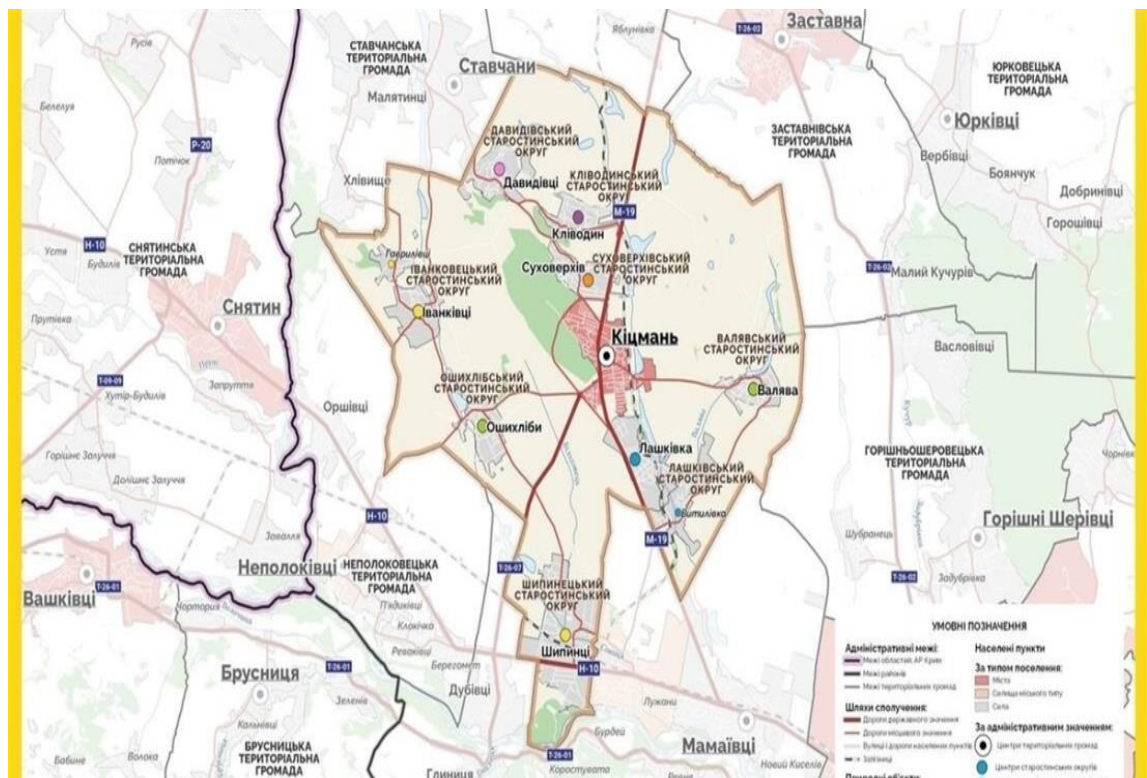


Рис.2.1.Кіцманська територіальна громада

Місто Кіцмань розташоване на берегах річки Совиця, що є притокою Прута. Через місто проходить автомобільна дорога E85, яка сполучає Чернівці, Тернопіль, Луцьк і Ковель, а також є залізнична станція. Першу письмову згадку про Кіцмань датовано 1413 роком. Розвитку міста сприяло його розташування на перетині шляхів, що з'єднували долини Дністра і Прутаньовіччі. Кіцмань належав

єпископу та іншим великим феодалам. У 1798 році він отримав статус міста і став повітовим центром. У другій половині XVIII століття тут почали розвиватися торгівля і ремесла .

У Кіцмані відбулися студентські протести проти примусової румунізації українських шкіл та закриття місцевої української гімназії .

Село Суховерхів входить до складу Кіцманської територіальної громади в Чернівецькій області, розташоване за 2 км на північний захід від міста Кіцмань і за 25 км від Чернівців. Межує з Валявським старостинським округом на південному сході (2,5 км), з Кліводинським округом та землями Заставнівської громади на північному заході (8,1 км), з Давидівським округом на заході, а також із Кіцманською міською радою на півдні (13,3 км). Площа Суховерхівського округу становить 1814,3 га, а села — 324,3 га .

Лашківка розташована за 4 км від районного центру. Через околицю села проходить залізниця, що сполучає Чернівці з Тернополем і Києвом. Населення села становить 1362 особи .

За словами Георгія Катаржі в «Опис» (1899 рік), Лашківка вперше згадується у 1503 році. Е. Григоровіца підтверджує цю дату, зазначаючи, що село згадане в грамоті господаря Стефана III. Згідно з легендою, назва села походить від імен Лашко, Ласт.

Лашківка довго перебувала під владою Молдавського князівства та під турецьким пануванням. У 1769 році село перейшло під контроль Росії, а в 1774 році — під австрійську окупацію. Село стало власністю Радівецького єпископа Дософтея Хереску та боярина Йордана, а з 1786 року належало релігійному фонду .

Валява розташована за 6 км від районного цезничної станції Кіцмань. У селі мешкає 1601 особа. Тут діє школа, бібліотека та Будинок культури на 600 місць. За радянських часів колгоспники побудували близько 270 будинків .

Кліводин знаходиться за 4 км від центру громади та затанції Кіцмань. Поряд проходить автомагістраль, а населення складає 1808 осіб .

Давидівці — село в Кіцманській громаді Чернівецької області,

розташоване за 30 км від обласного центру. Населення налічує 1088 жителів, переважно українців.

Іванківці розташовані близько річки Совиця, за 10 км від районного центру і за 7 км від залізничної станції Оршівці. Населення становить 1336 осіб.

Шипинці розташовані на лівому березі Прута, за 7 км від районного центру і за 2 км від залізничної станції Лужани. Через село проходить шосе, а населення становить 3159 осіб.

У період феодальної роздробленості на Шипинську землю претендували Польща і Молдавія. У середині XIV століття Молдавія захопила цю територію разом із містами-фортецями Хотиним, Цецином і Хмелевом. Західна частина землі увійшла до Чернівецького округу, східна — до Хотинського, а Шипинці перетворилися на звичайне феодальне володіння .

У травні 1935 року в Шипинцях відбувся мітинг за участю близько 600 жінок, де вистіпнули Домна Гешко, Раїфта Маковійчук і Ольга Руснак із промовами проти фашизації та підготовки антирадянської війни.

Ошихліби розташовані на лівому березі річки Совиця, за 5 км від районного центру та за 5 км від залізничної станції Оршівці. Населення становить 1880 осіб.

Мамаївська територіальна громада була створена 9 серпня 2017 року в межах адміністративно-територіальної реформи, включаючи селище Лужани та села Мамаївці і Новий Киселів. Після виборів 25 жовтня 2020 року до громади приєдналися села Біла, Стрілецький Кут, Ревне, Бурдей, Коростувата, Драчинці, Нові Драчинці, Глиниця та Дубівці(Рис. 2.2.).

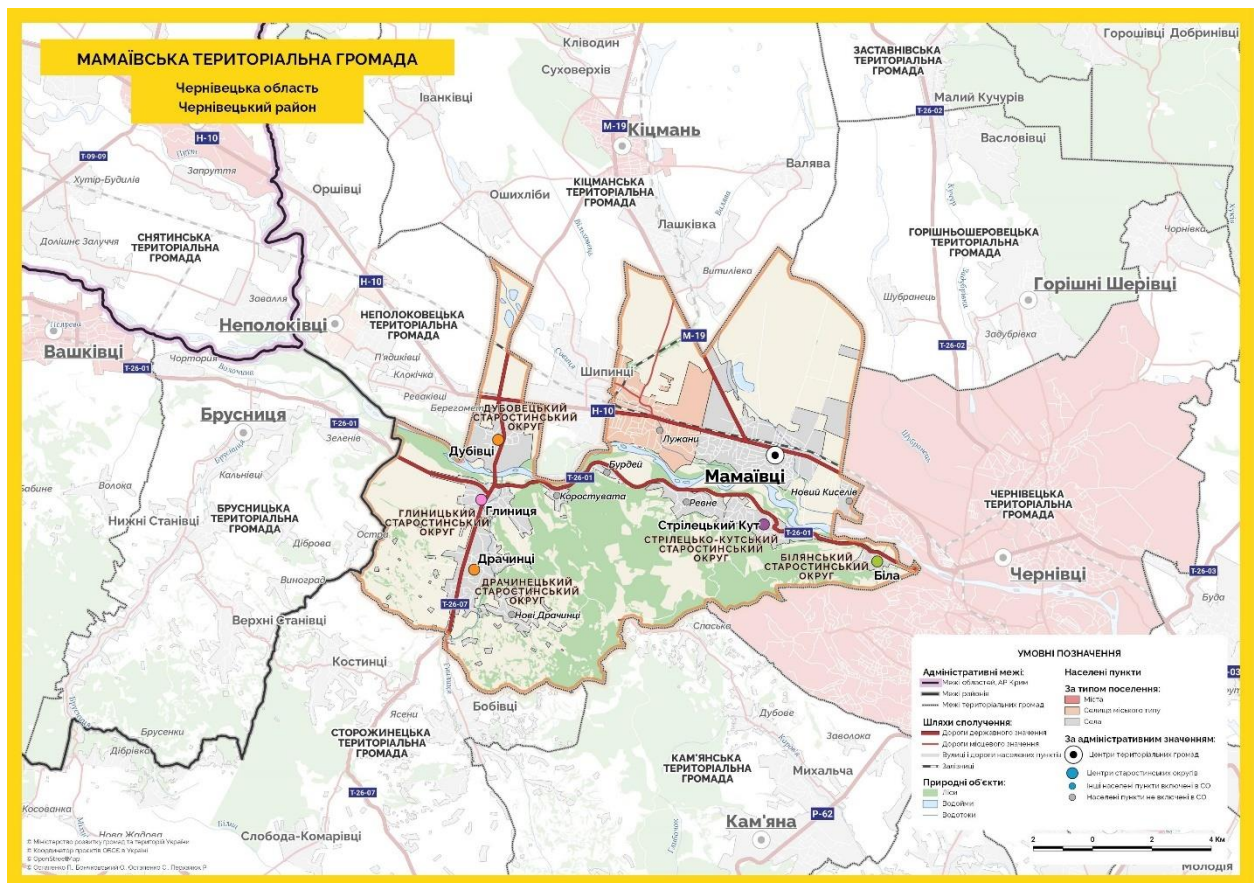


Рис. 2.2. Мамаївська територіальна громада

Історичною спадщиною громади є унікальний Свято-Вознесенський храм початку 15 століття, костел Святого Яна з Дуклі- пам'ятник архітектури місцевого значення 19 століття, що розташовані в смт.Лужани, церква Іона Предтечі – дерев'яна споруда 18 століття в с.Мамаївці, Свято-Успенська церква 1775 року в с.Дубівці, Свято-Михайлівська церква 1880 року в с.Біла.

Відстань до обласного центру м. Чернівці – 10 км, відстань до центру Кіцманської громади – м. Кіцмань – 12 км. Через територію громади проходить залізнична лінія Львівської залізниці [27].

2.2 Соціально-економічні чинники

Соціально-економічні чинники мають вагомий вплив на електоральну поведінку, формуючи політичні пріоритети, цінності та виборчі уподобання населення. Ось основні способи, якими ці чинники впливають на електорат:

1. **Рівень доходу:** Люди з різним рівнем доходу часто мають різні політичні уподобання. Наприклад, громадяни з низьким рівнем доходу можуть

підтримувати партії, які пропонують соціальні програми, зниження податків для малозабезпечених та збільшення державних витрат на освіту, медицину та соціальні пільги. Водночас виборці з високим доходом можуть підтримувати партії, що виступають за зниження податкового тиску на бізнес і дерегуляцію економіки.

2. **Рівень безробіття:** У регіонах з високим рівнем безробіття виборці можуть підтримувати політичні сили, що обіцяють створення нових робочих місць, розвиток інфраструктури та стимулювання економічного зростання. Безробіття часто посилює соціальні проблеми, тому виборці орієнтуються на кандидатів, які пропонують конкретні економічні рішення.

3. **Освіта:** Рівень освіти виборців впливає на їхню політичну активність і уподобання. Люди з вищою освітою часто демонструють більш критичне мислення та схильні до підтримки реформістських і прогресивних політичних сил. Водночас виборці з нижчим рівнем освіти можуть більше довіряти традиційним цінностям та підтримувати консервативні партії.

4. **Соціальний клас:** Представники різних соціальних класів мають різні інтереси і політичні пріоритети. Робітничий клас може підтримувати ліві партії, які обіцяють захист прав працівників та поліпшення умов праці. Середній клас часто орієнтується на економічну стабільність та розвиток малого бізнесу, що може впливати на підтримку правоцентристських або ліберальних політичних сил.

5. **Сфера зайнятості:** Залежно від сфери діяльності, виборці можуть мати різні політичні інтереси. Наприклад, працівники державного сектору зацікавлені в стабільності державних інституцій, тоді як підприємці можуть підтримувати політичні сили, що сприяють спрощенню регуляцій для бізнесу.

6. **Регіональні економічні умови:** У регіонах, які залежать від певних галузей, наприклад, промисловості, сільського господарства або туризму, виборці будуть підтримувати ті партії, які пропонують розвиток конкретної галузі. Економічний спад у таких регіонах може сприяти зростанню популярності опозиційних або популістських сил.

7. **Соціальна нерівність:** Високий рівень соціальної нерівності може посилювати радикальні настрої в суспільстві. Виборці, які відчують економічну несправедливість, часто підтримують політичні сили, що пропонують перерозподіл багатства, соціальну справедливість та захист вразливих верств населення.

8. **Рівень урбанізації:** У містах і сільській місцевості політичні уподобання можуть суттєво відрізнятись. Міські жителі частіше підтримують ліберальні і прогресивні партії, орієнтовані на модернізацію та розвиток інфраструктури. Водночас у сільських регіонах частіше панують консервативні настрої, пов'язані з підтримкою традиційних цінностей.

9. **Доступ до соціальних благ:** Рівень доступу до охорони здоров'я, освіти та інших соціальних благ також впливає на виборчі рішення. Люди, які відчують дефіцит цих послуг, схильні підтримувати партії, що обіцяють збільшення соціальних видатків.

Отже, соціально-економічні чинники впливають на політичні орієнтири та активність електорату, формуючи різноманітні виборчі пріоритети, які відображаються у підтримці певних партій або кандидатів.

Враховуючи, що центром Кіцманської територіальної громади є м. Кіцмань, то повноцінний розвиток громади буде залежати в першу чергу від розвитку міста, так як на його території розміщено ряд підприємств, установ та закладів, які мають стійку тенденцію до нарощування виробничих потужностей. Позитивні тенденції розвитку підприємств прямо впливають на постійне збільшення дохідної частини до міського бюджету за рахунок сплати ПДФО, і як результат є можливість на належному рівні утримувати, як територію громади, так і комунальні заклади, що знаходяться в підпорядкуванні міста [7].

Всього надходжень до загального фонду за січень-вересень 2021 року — 53 млн 325 тис грн.

Надходжень до загального фонду на одного мешканця за січень-вересень 2021 року — 2569 грн.

Дохідність земель громади за III квартали 2021 року — 24 305 грн [26].

Місцеві податки і збори — понад 14 млн.грн за січень-вересень 2021 року (рис.2.2.).

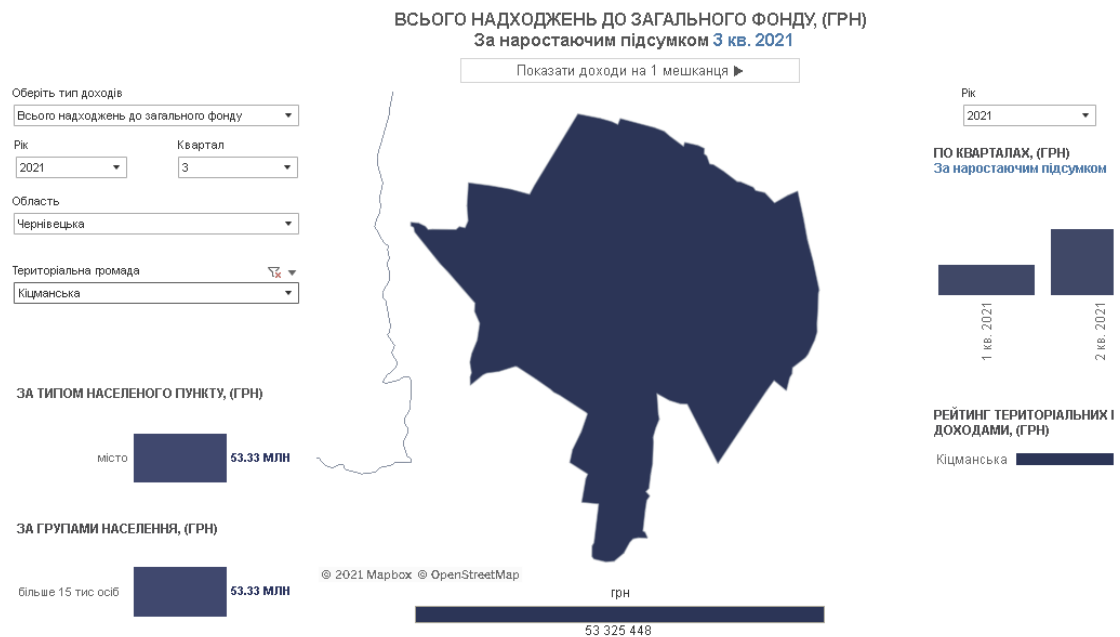


Рис.2.3. Всього надходжень до загального фонду Кіцманської громади

Обсяг трансфертів від центральних органів влади за січень-вересень 2021 року становив понад 58 млн гривень. Обсяг дотаційності бюджету громади - понад 13, 8 млн. грн, що в розрахунку на одного мешканця становить 669 грн (рис.2.3.).

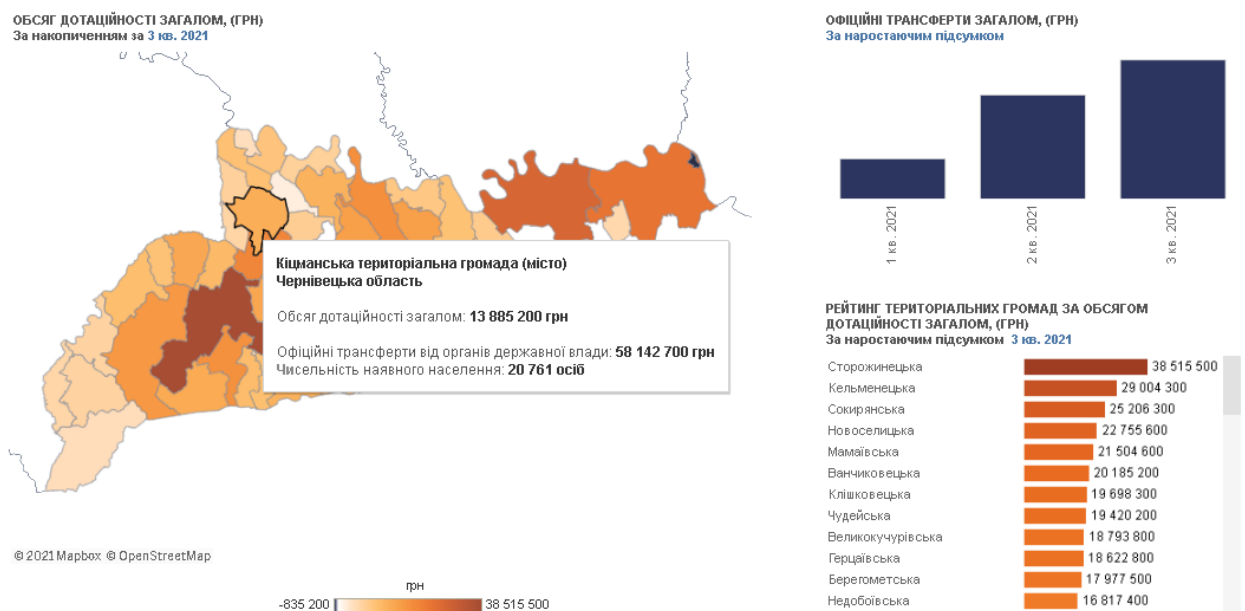


Рис.2.4. Обсяг дотаційності Кіцманської територіальної громади

Загалом порівняння доходів і витрат Кіцманської ТГ за 9 місяців 2021 року

виглядає так:

- Надходження – 53.33 млн грн
- Надходження на 1 мешканця – 2.57 тис. грн
- Видатки – 119.33 млн грн
- Видатки на 1 мешканця – 5.75 тис. грн
- Трансферти – 58.14 млн грн
- Трансферти на 1 мешканця – 2.80 тис. грн.

Всього надходжень до загального фонду Мамаївської територіальної громади за січень-вересень 2021 року — 46 млн 397 тис. грн. Надходжень до загального фонду на одного мешканця за січень-вересень 2021 року — 2326 грн.

Дохідність земель громади за III квартали 2021 року становили 47 062 грн. Місцеві податки і збори Мамаївської ТГ складають понад 17 млн 909 тис. грн за січень-вересень 2021 року. Видатки загального фонду — за січень-вересень 2021 року понад 62 млн грн (рис. 2.5.).

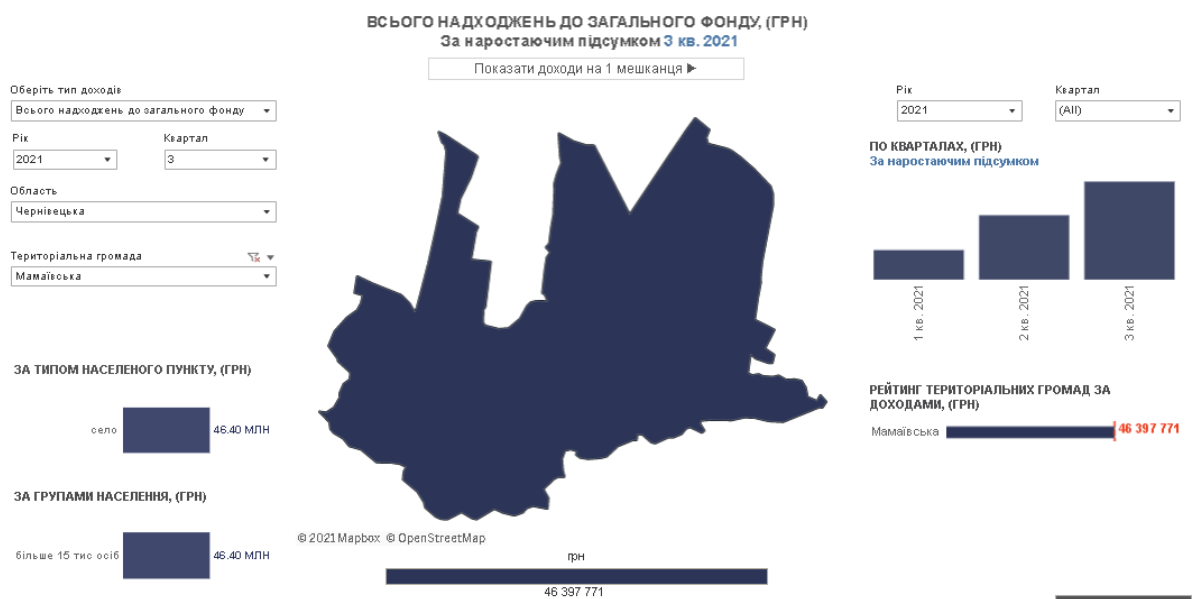


Рис. 2.5. Всього надходжень до загального фонду Мамаївської громади

Обсяг трансфертів від центральних органів влади за січень-вересень 2021 року становив понад 58 млн гривень. Обсяг дотаційності бюджету громади - понад 21,5 млн. грн, що в розрахунку на одного мешканця становить 3,3 тис. грн (рис. 2.6.).

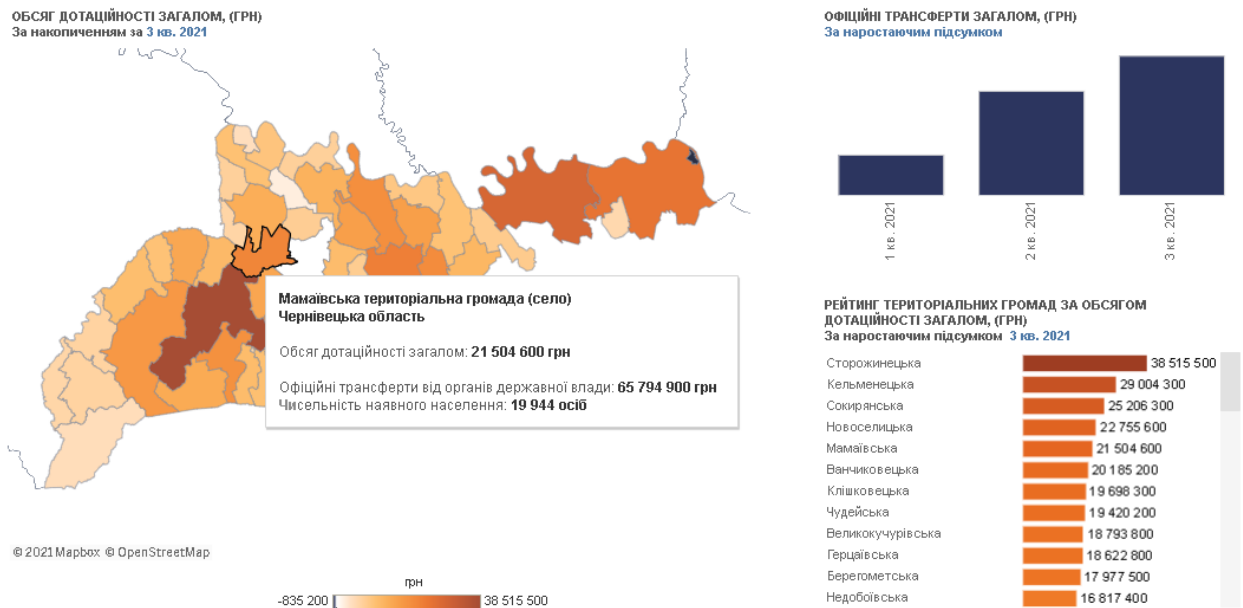


Рис.2.6. Обсяг дотаційності Мамаївської територіальної громади

Загалом порівняння доходів і витрат Мамаївської ТГ за 9 місяців 2021 року виглядає так:

- Надходження – 30,46 млн грн
- Надходження на 1 мешканця – 1,53 тис. грн
- Видатки – 72,65 млн грн
- Видатки на 1 мешканця – 3,64 грн
- Трансферти – 47,58 млн грн
- Трансферти на 1 мешканця – 2,39 тис. грн [27].

Надана інформація про вплив соціально-економічних чинників на електорат важлива для різних категорій. Політичні аналітики, партії та кандидати використовують її для аналізу виборчих процесів і розробки ефективних стратегій. Соціологи та політологи вивчають електоральну поведінку та зв'язок між економічними умовами і політичними уподобаннями. Урядові органи, ЗМІ та громадські організації аналізують ці чинники для формування політики та інформування суспільства. Також ця інформація важлива для студентів, викладачів і бізнесу для розуміння політичних та економічних процесів.

2.3. Соціально-демографічні чинники

Кількість населення Кіцманської територіальної громади станом на 2020 р. становило 20 761 особа [11].

Природний приріст у м. Кіцмань становив 7,45‰ – єдиний додатний показник у всій ТГ (дод. А). На території Кіцманської ТГ лише три населені пункти мають додатне значення (м. Кіцмань 3,45‰, с. Шипинці 0,47‰, с. Ошихліби 0,63‰). Проте у переважній більшості населених пунктів значення від’ємне (с. Валява - 1,95‰, с.Давидівці – 1,77‰, с.Іванківці – 1,71‰, с. Кліводин – 1,74‰, с. Лашківка – 1.11‰, с. Суховерхів -1,04‰,) (рис. 2.4.).

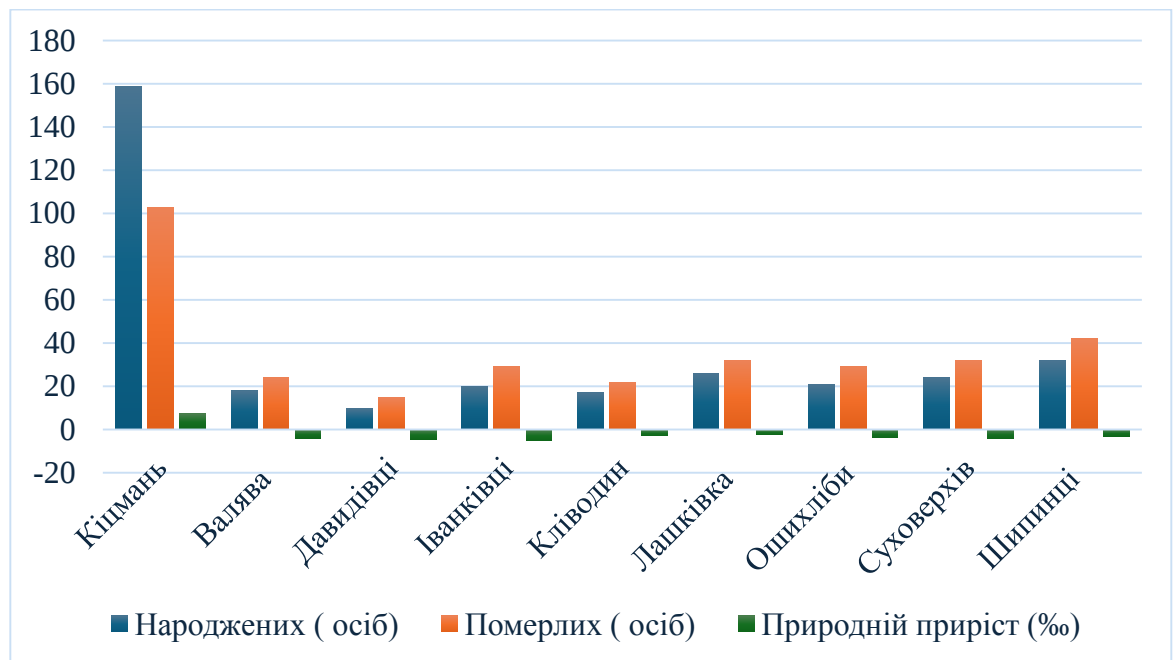


Рис 2.4. Природний приріст населення Кіцманської ТГ

Загалом на території району відбувається не значне механічне прибуття населення (0,18) і за рахунок нього у 2014 році населення збільшилось на 13 осіб (дод. Б). Найгірший показник механічного руху у с. Валява та с.Давидівці (рис. 2.5.) [7].

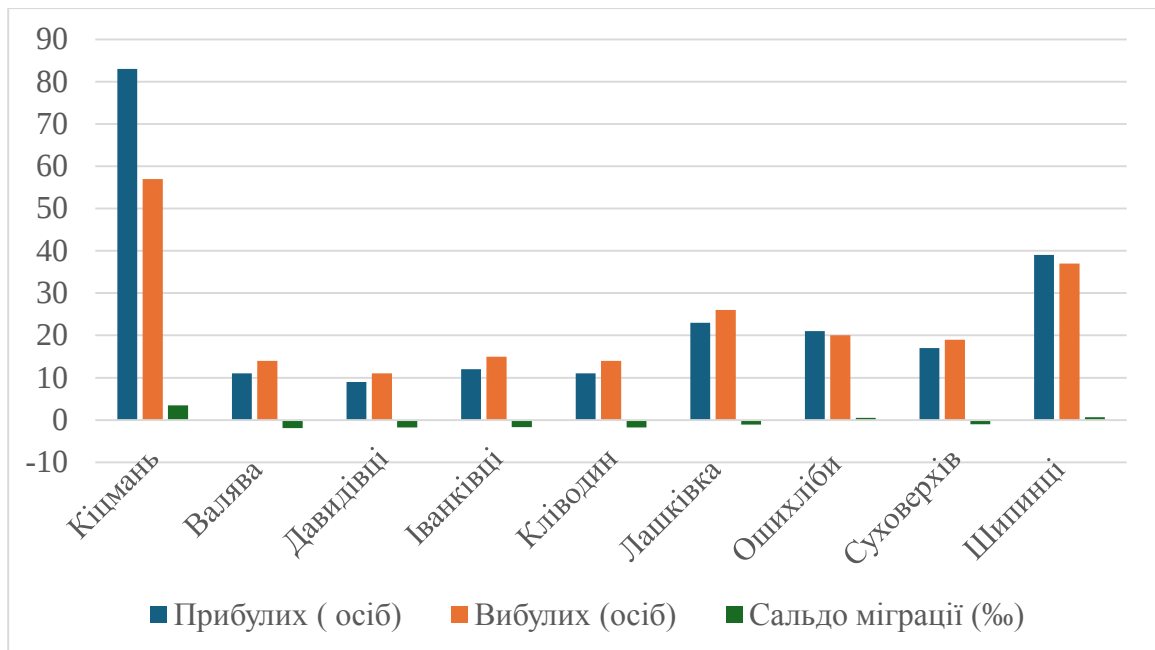


Рис.2.5. Сальдо міграцій в Кіцманській ТГ

Зазвичай населення регіону мігрує за кордон (Італія, Греція, Румунія, Польща, Іспанія та інші країни) у обласні центри та районні центри [26].

За останній рік помінялись ситуації в регіоні, і більшість людей починає виїжджати зі своїх населених пунктів, проте появляється тенденція до повернення мігрантів на Батьківщину, що не менш важливо впливає на демографічні процеси регіону [7].

Загальна чисельність населення Мамаївської територіальної громади становить 21525 осіб. Найбільше жителів проживає в межах центру громаду – с. Мамаївці (6068 осіб) та смт. Лужани (4738 осіб). Найменше жителів в громаді в межах села Біла – 612 осіб (дод. В).

Природний приріст в межах Мамаївської громади в цілому від'ємний. Лише в смт. Лужани спостерігається додатній природний приріст та становить 1,89 ‰. Найнижчий природний приріст спостерігається в с. Біла та складає -16,92 ‰ (рис. 2.6.).

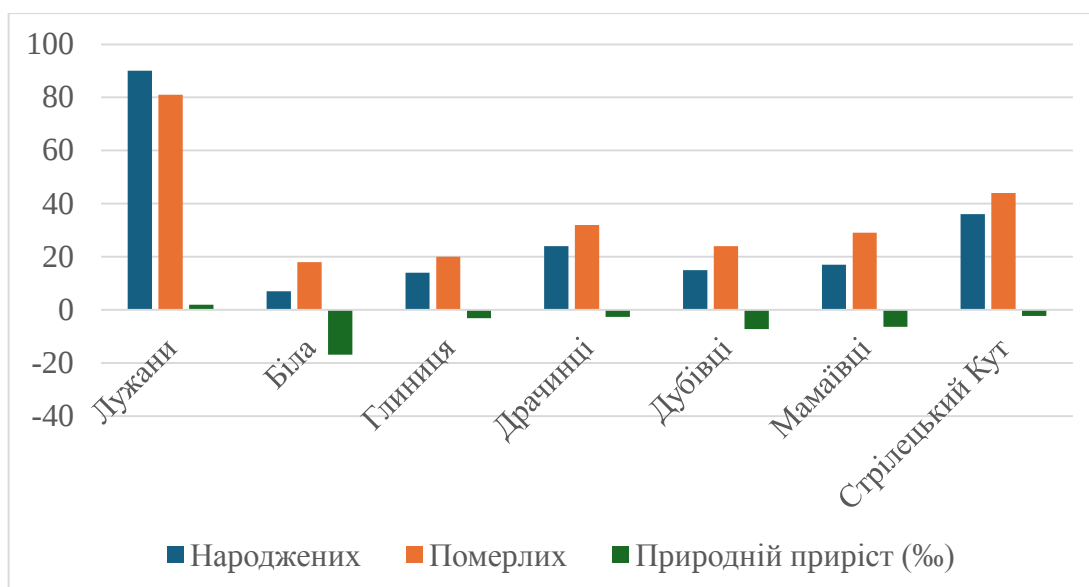


Рис. 2.6. Природний приріст населення Мамаївської ТГ

В більшості населених пунктах Мамаївської територіальної громади спостерігається від'ємне сальдо міграцій. Зокрема в таких населених пунктах – с. Біла (-10,77 ‰), с. Глиниця (-1,06 ‰), с. Драчинці (-1,35 ‰) та с. Дубівці (-2,4 ‰) (дод. Г). Найбільше позитивне сальдо міграцій характерне для старостинського округу Стрілецький Кут (рис. 2.7).

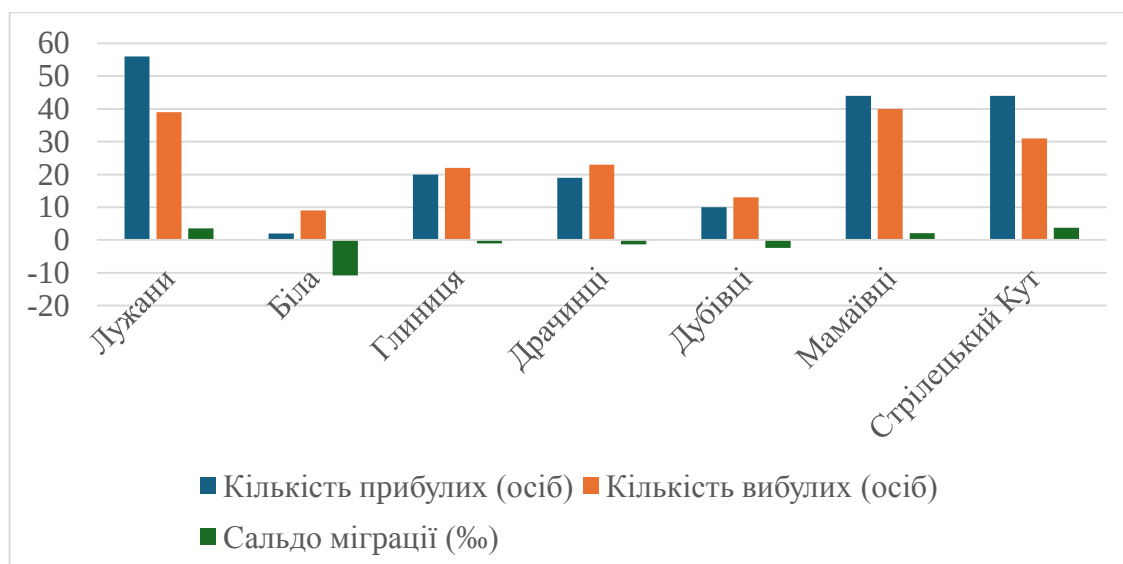


Рис. 2.7. Сальдо міграцій в Мамаївській територіальній громаді

2.4. Природно-географічні чинники

Природно-географічні чинники впливають на електорат через різноманітні

соціальні, економічні та культурні аспекти, які формуються в конкретних географічних умовах. Ось кілька ключових способів, якими ці чинники впливають на електоральну поведінку:

1. **Географічна ізоляваність:** Віддалені або важкодоступні регіони з обмеженою інфраструктурою можуть мати слабший зв'язок із центральними урядовими установами та політичними процесами. Це може знижувати політичну активність виборців і робити їх менш залученими у виборчі кампанії.

2. **Кліматичні умови:** Регіони з важкими кліматичними умовами (сильна спека, холод, гористі місцевості) часто мають нижчу густоту населення, що впливає на політичну мобілізацію та виборчу активність. Погодні умови можуть безпосередньо впливати на явку виборців під час виборів.

3. **Економічна структура:** Природні ресурси регіону (родовища корисних копалин, родючі ґрунти тощо) впливають на економічний розвиток і соціальні умови, що визначає політичні пріоритети виборців. Наприклад, у сільськогосподарських регіонах виборці можуть підтримувати політичні сили, що захищають аграрний сектор, тоді як у промислових регіонах може бути популярніша інша економічна програма.

4. **Залежність від природних ресурсів:** Регіони, багаті на природні ресурси, можуть мати специфічні економічні та політичні інтереси, пов'язані з управлінням та використанням цих ресурсів. Це може впливати на підтримку тих політичних партій, які обіцяють сприятливі умови для видобутку ресурсів або розвиток місцевої інфраструктури.

5. **Демографічна ситуація:** Природно-географічні чинники також впливають на демографію — густоту населення, рівень міграції, урбанізацію. Міські й сільські регіони часто мають різні електоральні уподобання. У великих містах зазвичай більше підтримують прогресивні, ліберальні партії, тоді як у сільській місцевості переважає консервативний електорат.

6. **Екологічні питання:** У регіонах з гострими екологічними проблемами, наприклад, в зонах забруднення або екологічних катастроф, виборці можуть підтримувати партії або кандидатів, які пропонують вирішення

цих проблем. Природні катастрофи (повені, пожежі, землетруси) також можуть впливати на пріоритети виборців.

7. Туризм і рекреація: Регіони з розвиненим туристичним сектором можуть більше підтримувати політичні сили, які обіцяють інвестувати в розвиток інфраструктури та екологічно відповідального бізнесу, що сприяє подальшому розвитку регіону.

Таким чином, природно-географічні чинники формують економічні, соціальні та культурні особливості регіонів, що безпосередньо впливає на електоральну поведінку населення та їх політичні пріоритети.

Поверхня Кіцманського району представляє собою підвищену хвилясто-пасмову лесову рівнину, значно розчленовану, з поширеними карстовими формами рельєфу. Корисні копалини включають глини, гравій та будівельні піски. У регіоні є унікальне Брусницьке родовище мінеральних вод трьох типів: висококонцентрована сірководнева вода «Буковинська Мацеста», гідрокарбонатно-хлоридно-натрієва вода, подібна до «Єсентуки-4», та хлоридно-натрієва вода, схожа на «Миргородську».

Через Кіцманський район протікають річки Прут та його притоки Совиця, Черемош і Брусниця. Основні ґрунти представлені опідзоленими чорноземами, сірими лісовими, дерновими оглеєними та лучними ґрунтами. Ліси охоплюють близько 7 тисяч га і включають дуб, граб, липу, бук та ялину. Серед природно-заповідних об'єктів особливо значущими є комплексна пам'ятка Борівецька, Совицький рів, Неполоківецький, Глиницький, Кліводинський та Чорторийський заповідники. До природних пам'яток належать дубово-букова ділянка, П'ятсотлітній дуб, Вікові дуби, Реліктові дуби, а також Брусницькі та Оршовецькі мінеральні джерела, урочища Ринва і Буковий праліс, та парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва в Брусниці, Лужанах, Чорторийську і Оршовці.

Основні підприємства розташовані у Кіцмані, Лужанах, Неполоківцях, а також у селах Киселів, Мамаївці та Стрілецький Кут. Сільське господарство спеціалізується на рослинництві та м'ясо-молочному тваринництві. Площа

сільськогосподарських угідь становить 46,5 тис. га, з яких орні землі займають 35,6 тис. га. Серед найбільших господарств — «Валявське», «Мамаївське», «Колосок-1», «Зоря» і «Агрофірма Оршівська». Основні сільськогосподарські культури включають пшеницю, кукурудзу, цукровий буряк, ріпак та сою. Також розвинуті садівництво (виращування яблунь, слив, груш) і овочівництво (виращування помідорів, огірків, перцю, капусти, цибулі). Площа садів становить 1,8 тис. га, а під овочеві культури відведено 920 га.

Інтенсивне господарювання в регіоні призвело до порушення екологічної рівноваги. Раніше тут здійснювалися суцільні вирубки лісу, хаотичне будівництво доріг, трельовочних волоків, ліній електропередач, розорювання крутих схилів та надмірне випасання худоби.

Порушення природоохоронного режиму також пов'язане зі зміною вікової структури лісових насаджень і заміною мішаних лісів монокультурами на великих площах.

Безконтрольний видобуток ресурсів річкових заплав (Черемош, Прту), веде за собою негативні наслідки екологічного спрямування: таких як деградація заповідних зон, зниження рівня русел та значне скорочення запасів води, що є природним накопичувачем і фільтром. Щороку з цих заплав вилучається від 1 до 2 мільйонів кубометрів гравійної суміші.

Фауна регіону має змішане походження, оскільки він належить до перехідної зони лісостепу бореально-лісової підобласті за зоогеографічним районуванням[8].

Висновки до РОЗДІЛУ 2

Аналіз історико-географічних, соціально-економічних, соціально-демографічних і природно-географічних чинників дозволив глибше зрозуміти особливості електоральної поведінки в Кіцманській і Мамаївській територіальних громадах. Дослідження показало, що соціально-економічний розвиток громад, рівень доходів, структура зайнятості та доступ до соціальних благ суттєво впливають на політичні пріоритети та виборчу активність. Місцеві політичні еліти та економічна стабільність громад стали визначальними чинниками у формуванні виборчих уподобань.

Відмінності в демографічній структурі громад також мають значний вплив на електоральну поведінку. У громадах із більшою кількістю молоді та населення з вищою освітою спостерігається більша підтримка реформістських політичних сил. Натомість у старших та менш урбанізованих громадах переважають консервативні настрої, що сприяють підтримці традиційних цінностей.

Природно-географічні особливості, такі як наявність транспортної інфраструктури, туристичних та сільськогосподарських ресурсів, створюють додаткові умови для розвитку економіки, що також впливає на виборчі пріоритети. Громади, що мають доступ до економічних можливостей у галузі сільського господарства чи туризму, частіше підтримують партії, які пропонують стратегії для розвитку цих галузей.

Загалом, у політичному виборі мешканців Кіцманської та Мамаївської громад ключову роль відіграють локальні соціально-економічні та демографічні фактори, а також рівень економічного розвитку та доступ до ресурсів. Ці аспекти формують виборчі орієнтири населення, визначаючи підтримку кандидатів і політичних сил, здатних забезпечити стійкий розвиток та соціальну стабільність громади.

РОЗДІЛ 3.

СУЛЬСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕЛЕКТОРАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ НАСЕЛЕННЯ КІЦМАНСЬКОЇ ТА МАМАЇВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

3.1. Територіальні особливості електоративної поведінки населення Кіцманської та Мамаївської територіальних громад на виборах Президента 2004 року

Президентські вибори в Україні 2004 року — чергові вибори глави держави, які відбулися 31 жовтня, 21 листопада та 26 грудня 2004 року. Це були четверті вибори президента, що проводилися в Україні після здобуття незалежності від СРСР. Підсумки виборів стали предметом суперечок між опозиційним кандидатом В. Ющенко і прем'єр-міністром В. Януковичом від ПР. Виборчий процес проходив у дуже напруженій політичній обстановці, у зв'язку з отруєнням одного з кандидатів.

У перевиборах другого туру президентських виборів в 2004 році у **Кіцманській територіальній громаді** проголосувало 13274 особи, при тому, що загальна чисельність виборців - 19388 осіб. Найбільша кількість виборців (3698 осіб) була у місті Кіцмань та (1634 особи) у с.Шипинці; найменша (199 осіб) у с.Гаврилівці та (565 осіб) у с.Витилівка [28].

В загальному в ТГ явка становила 68,46 %, найбільшою була у с.Ошихліби (83,89%) та у с.Суховерхів (75,28%); найменша явка спостерігалася у м.Кіцмань (63,45%).

У всіх населених пунктах Кіцманської ТГ виборці надали перевагу кандидату в президенти Віктору Андрійовичу Ющенку. Свій голос за нього віддали 90,89% мешканців. Зокрема с.Суховерхів (93,3%) та в с.Шипинці віддали 93,3% голосів, с.Валява 96,70%, тоді як с.Давидівці – 85,00% (дод. Д).

Найбільша частка виборців, які підтримали Віктора Федоровича Януковича спостерігалася у с.Лашківка 11,2 %, тоді як найменшою вона була у с.Валява 3,5 % та с.Шипинці 3,6 % (рис.3.1-а.).

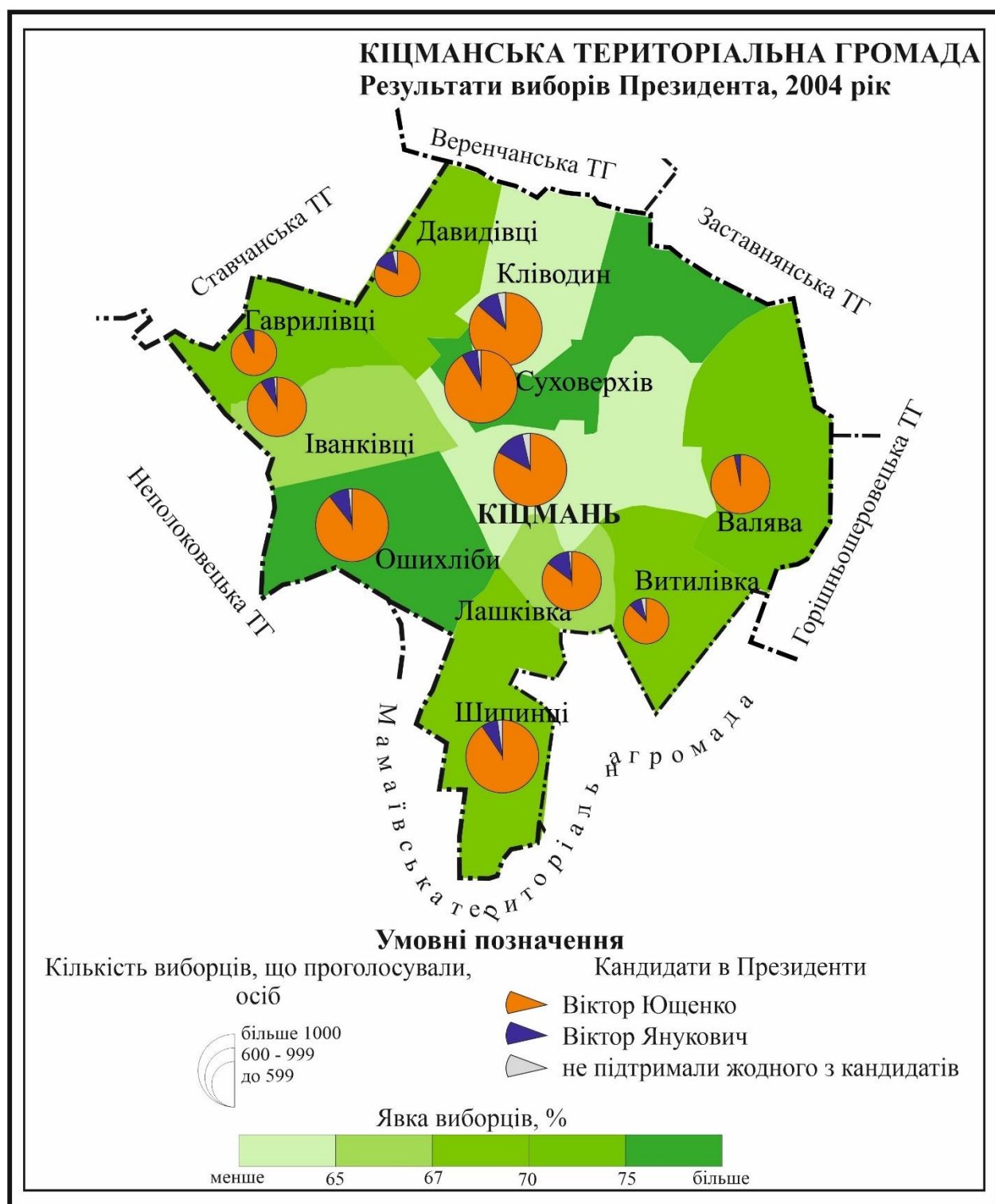


Рис. 3.1-а. Результати виборів Президента України, 2004 рік

Деякі мешканці громади не обрали жодного із запропонованих.

У повторному голосуванні другого туру президентських виборів 2004 року в **Мамаївській територіальній громаді** взяли участь 13 254 виборці з загальної кількості 16 502 осіб. Найбільше виборців було у смт. Лужани та с. Мамаївці — 3045 і 3642 особи відповідно. (дод. Л).

В цілому явка на виборах Президента в 2004 році в Мамаївській територіальній громаді становила 80,3 %. Однак в тих же Мамаївцях, не дивлячись на найбільшу кількість виборців, була найнижча явка в громаді – 78,5 %, а найбільша явка спостерігалась в селах Біла – 83,4 % та Дубівці – 84,2 % (рис. 3.1-б.).

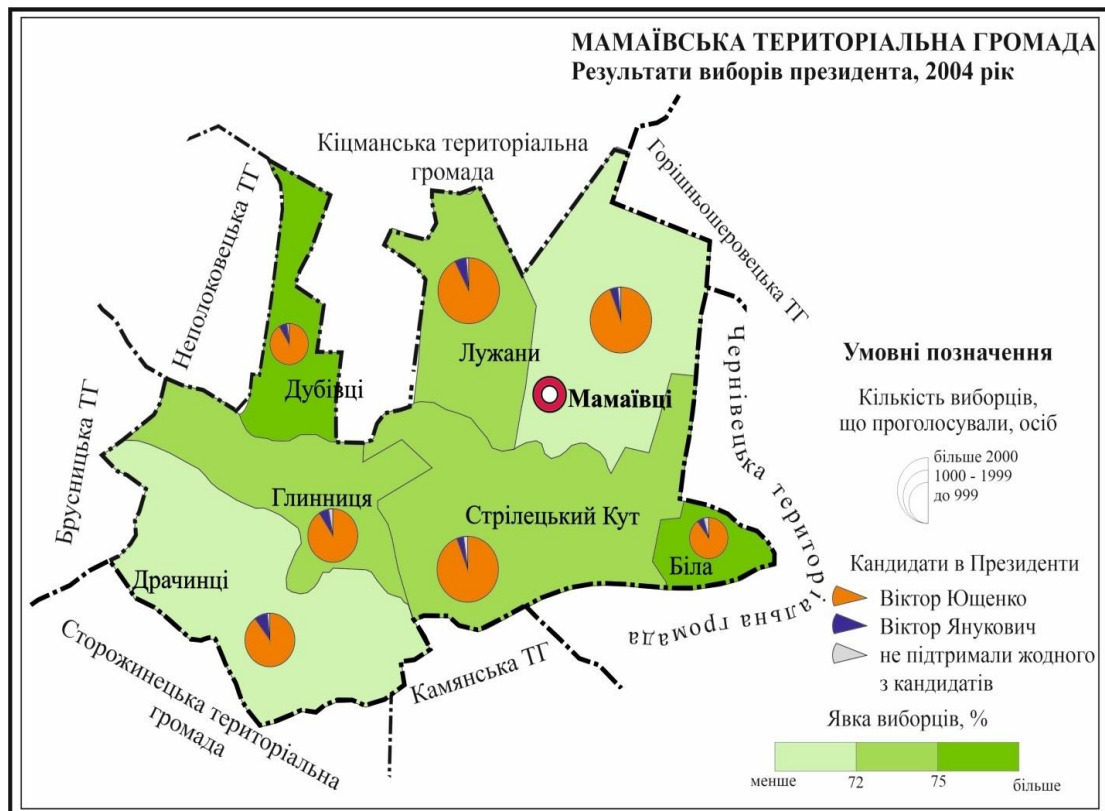


Рис. 3.1-б. Результати виборів Президента України, 2004 рік

Найбільшу перевагу мешканці громади надали Віктору Андрійовичу Ющенку – майже 92 %. Найбільшу підтримку цьому кандидату висловили мешканці таких населених пунктів як - Стрілецький Кут (94,2 %) та Мамаївці (94,1 %). Найменше підтримали кандидата мешканці села Біла – 89,9 %.

Частка осіб, які підтримали Віктора Федоровича Януковича в Мамаївській

громаді складала 5,8 %. Найбільшою вона була серед мешканців села Драчинці – 8,5 % та села Дубівці – 6,6 %.

Серед усіх виборців також є частка тих, хто не підтримав жодного з кандидатів і вона складає 2,2 % (рис. 3.1-б.)

3.2. Територіальні особливості електоративної поведінки населення Кіцманської та Мамаївської територіальних громад на виборах Президента 2010 року

Вибори Президента України 2010 — чергові вибори Президента України. Спочатку були призначені Верховною Радою України на 25 жовтня 2009 року, але ця дата була оскаржена чинним Президентом України Віктором Ющенком у Конституційному Суді. Після того, як Конституційний Суд визнав таке рішення протиправним, Верховна Рада призначила вибори на 17 січня 2010 року [28].

У 2010 році у другому турі президентських виборів в **Кіцманській ТГ** взяло участь 13037 осіб, тоді як загальна чисельність виборців становила 19267 осіб. Найбільшою кількістю виборців виділяється місто Кіцмань (3654 особи), а найменшою – с. Гаврилівці (193 особи).

Явка виборців у Кіцманській ТГ становила 67,66 %. Найбільша явка простежувалася у с.Гаврилівці (77,51 %) та у с.Ошихліби (76,86 %), тоді як найменша у с.Лашківка та м.Кіцмань 63,43 % та 64,74 % відповідно.

Усі населені пункти, крім с. Давидівці, великим відсотком голосів підтримали Юлію Володимирівну Тимошенко. Найбільшу кількість голосів віддали с. Валява та с.Гаврилівці 96,80 % та 94,20 % відповідно, а найменшу – с.Давидівці 81% та с.Ошихліби 85,8 %. (дод. Е)

Як було уже вище сказано, то лише с. Давидівці здебільшого проголосувало за Януковича Віктора Федоровича, а саме 13,60 %, та с. Ошихліби 10,20%. Відповідно найменша підтримка кандидата була у с.Валява 1,30 % та с.Витилівка 2,30 %.

Деякі мешканці громади не обрали жодного із запропонованих кандидатів,

частка цих людей склала 4,14% (рис.3.2-а.).

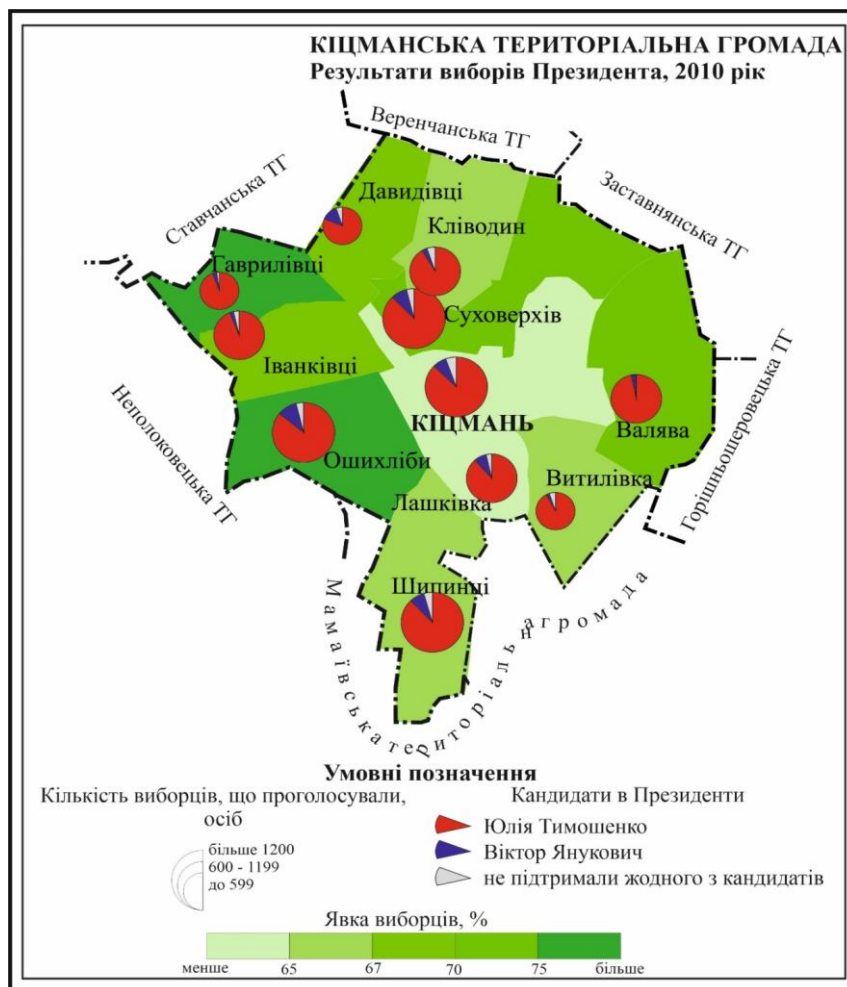


Рис. 3.2-а. Результати виборів Президента України, 2010 рік

В другому турі Президентських виборів 2010 року в **Мамаївській територіальній громаді** взяли участь 13123 виборців. Найбільшою кількістю виборців виділяється с. Мамаївці (3104 особи) та смт. Лужани (2632 осіб), а найменшою – с. Біла (406 особи) (дод М).

Загальна явка в громаді на виборах в 2010 році складала 72,1 %. Найбільша явка виборців спостерігалась у с. Драчинці та с. Дубівці, 75,6 % та 78,2 % відповідно. Найменшою вона була в центрі громади с. Мамаївці – 69,4 % (рис. 3.2-б.).

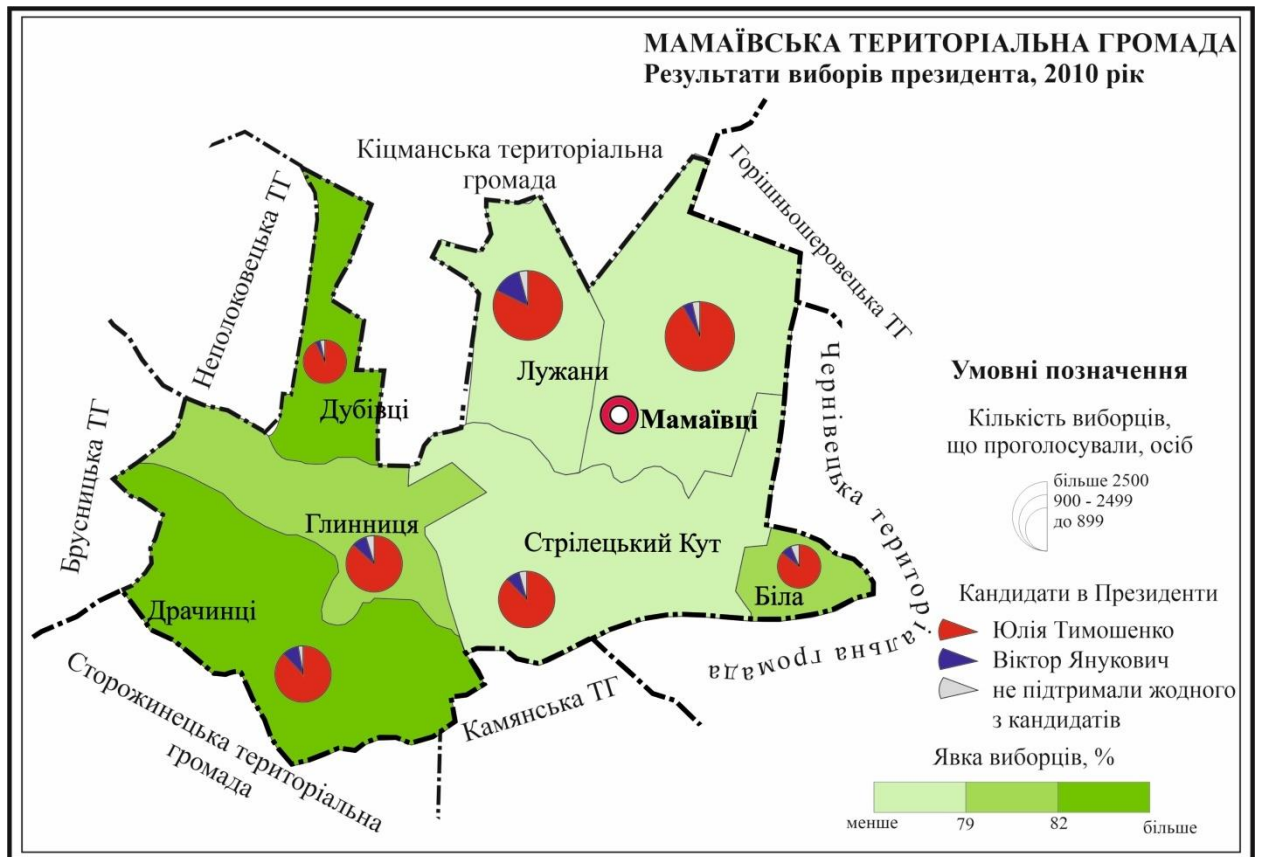


Рис. 3.2-б. Результати виборів Президента України, 2010 рік

Свої голоси переважна більшість мешканців Мамаївської громади віддали за Юлію Володимирівну Тимошенко, а саме 88,7 %. Найбільшу кількість голосів за кандидатку віддали мешканці с. Дубівці – 92,8 % , а також смт. Лузани – 93,7 %, а найменше – с. Біла (85,9 %).

Підтримка іншого кандидата Віктора Федоровича Януковича в Мамаївській громаді була низькою, та становила – 7,1 %. Найбільшою вона була серед жителів с. Драчинці – 9,4 %.

Досить великою також була частка виборців, які не підтримали жодного кандидата на виборах Президента 2010 року, яка становила 18,4 %.

3.3. Територіальні особливості електоративної поведінки населення Кіцманської та Мамаївської територіальних громад на виборах Президента 2014 року

Президентські вибори в Україні 2014 року — позачергові вибори глави держави, що відбулися 25 травня 2014 року. Спочатку планувалися на одну дату,

але були перенесені на інший термін у зв'язку із відстороненням Віктора Януковича від посади Президента. [28].

На позачергових виборах президента України в 2014 році в **Кіцманській ТГ** взяло участь 12903 осіб. Явка в цілому по ТГ становила 69,49%. Найбільшою явкою на фоні ТГ виділяється с. Ошихліби, де показник сягнув позначки 78,73 %. Найнижчою явка була у с. Лашківка 65.19% та с. Гаврилівці 65,19%. (дод. Ж)

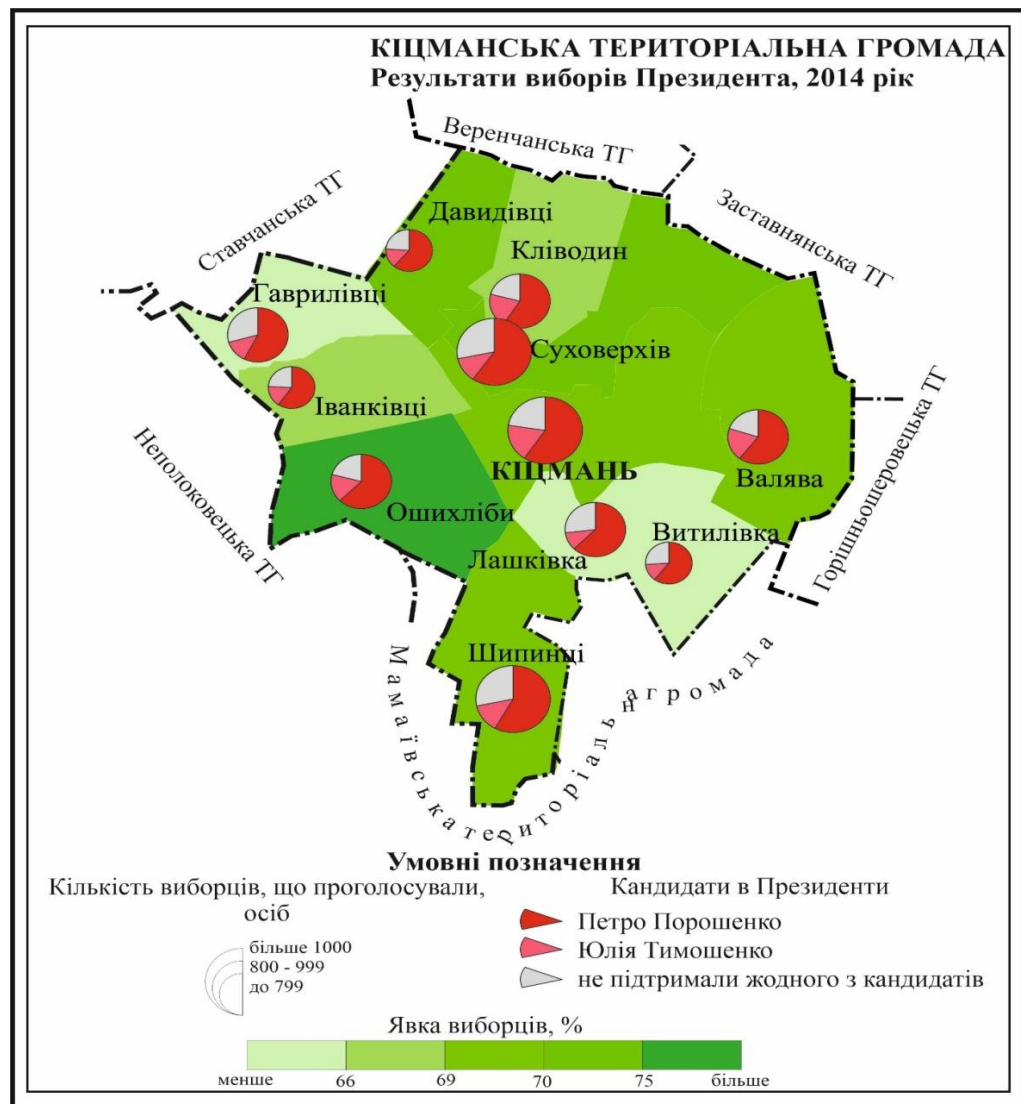


Рис. 3.3-а. Результати виборів Президента України, 2014 рік

Якщо ж розглядати електоральну поведінку населення, то більшість населених пунктів висловили свою підтримку більшою кількістю голосів, а саме понад 60,08% кандидату в президенти Петру Олексійовичу Порошенку. Лише с. Гаврилівці та с.Шипинці віддали по 57,46 % та 58,12 % голосів відповідно.

Кандидата в президенти Тимошенко Юлію Володимирівну підтримало 15,27%. Найбільшою відчувалася підтримка у с. Кліводин 19,87% та с. Валява

219,65%, коли наймешою вона була у с. Лашківка лише 10,37%.

Деякі мешканці громади не обрали жодного із запропонованих кандидатів, частка цих людей склала 24.65% (рис. 3.3-а.).

На позачергових виборах президента України в 2014 році в **Мамаївській територіальній громаді** взяли участь 9776 осіб. Найбільше виборців відвідало виборчі дільниці з населених пунктів Стрілецький Кут (2011 осіб) та Мамаївці (2544 осіб) (дод. Н).

Загальна явка виборців в громаді складала 64,3 %. Найбільше виборців спостерігалось в селі Біла – 75,8 %, а також селі Дубівці – 77,4 %. Менше половини (47,8 %) жителів віддали виборчі дільниці мешканці смт. Лужани (рис. 3.3-б.).

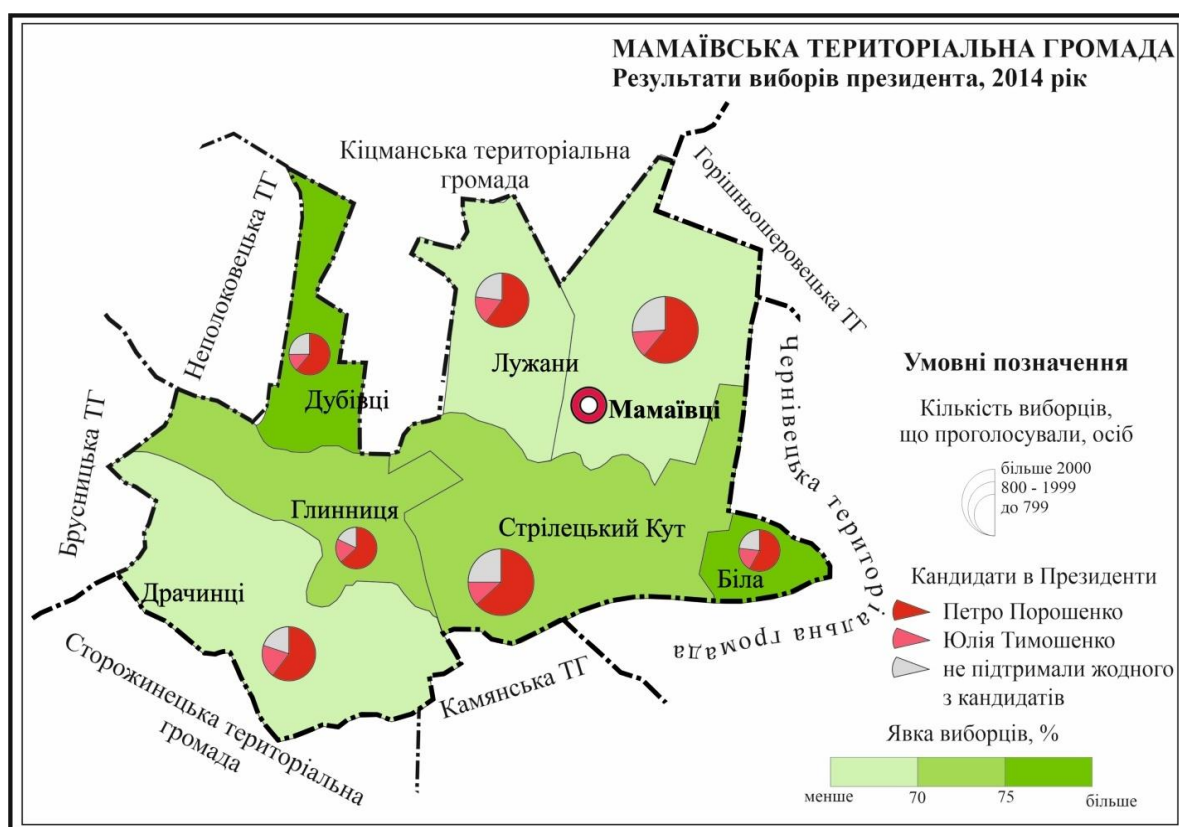


Рис. 3.3-б. Результати виборів Президента України, 2014 рік

Більшою кількістю голосів жителі Мамаївської громади підтримали Петра Олексійовича Порошенка – 61,2 %. Найбільше голосів за кандидата віддали виборці старостинського округу Стрілецький Кут – 63,4 % та с. Глинниця – 63,3

%). Найменше голосів віддали жителі с. Біла – 58,1 %.

Досить високою серед мешканців громади була також і підтримка іншого кандидата – Тимошенко Юлії Володимирівни – 14,9 %. Найбільше вона проявлялась серед жителів села Драчинці – 19,6 % та с. Глинниця 18,6 %. Найменше підтримали кандидата виборці Стрілецькокутського старостинського округу – 11,7 %.

Досить високою на виборах Президента 2014 року серед жителів Мамаївської громади була частка, тих, хто не підтримав жодного кандидата. Вона складала 23,9 %. Найвища частка, тих хто не підтримав жодного кандидата спостерігалась серед мешканців Мамаївців – 28,8 %.

3.4. Територіальні особливості електоративної поведінки населення Кіцманської та Мамаївської територіальних громад на виборах Президента 2019 року

21 квітня 2019 року відбувся другий тур виборів Президента України. За результатами переможцем став Володимир Зеленський із 73,22% голосів, у той час як чинний Президент України Петро Порошенко отримав 24,45% [28].

В 2019 році у другому турі президентських виборів в **Кіцманській ТГ** взяло участь 9285 осіб, тоді як загальна чисельність виборців становила 17331 осіб. Явка виборців склала 53,36%. Найбільшою кількістю виборців виділяється місто Кіцмань – 53,63 % (9285 осіб), а найменшою – с.Гаврилівці (136 осіб)

У всій територіальній громаді виборці надали перевагу кандидату в президенти Зеленському Володимиру Олександровичу, а саме за нього проголосувало 69,26 %, зокрема найбільша кількість голосів спостерігалась в с.Валява 75,44 % та с.Кліводин 73,92%, а найменша – у с. Шипинці 62,64% та с. Суховерхів 64,00% (дод. К).

Кандидата у Президенти Порошенка Петра Олексійовича підтримав 28,13 % у цілому. Зокрема найбільше голосів віддали виборці з с.Шипинці, а саме 35,90 %. Найменше голосів спостерігалось у с.Валява 20,84% та с.Гаврилівці 23,52%

В 2019 році у другому турі президентських виборів в Кіцманській ТГ взяло

участь 9285 осіб, тоді як загальна чисельність виборців становила 17331 осіб.

Деякі мешканці громади не обрали жодного із запропонованих кандидатів, частка цих людей склала 2,61% (рис. 3.4-а).

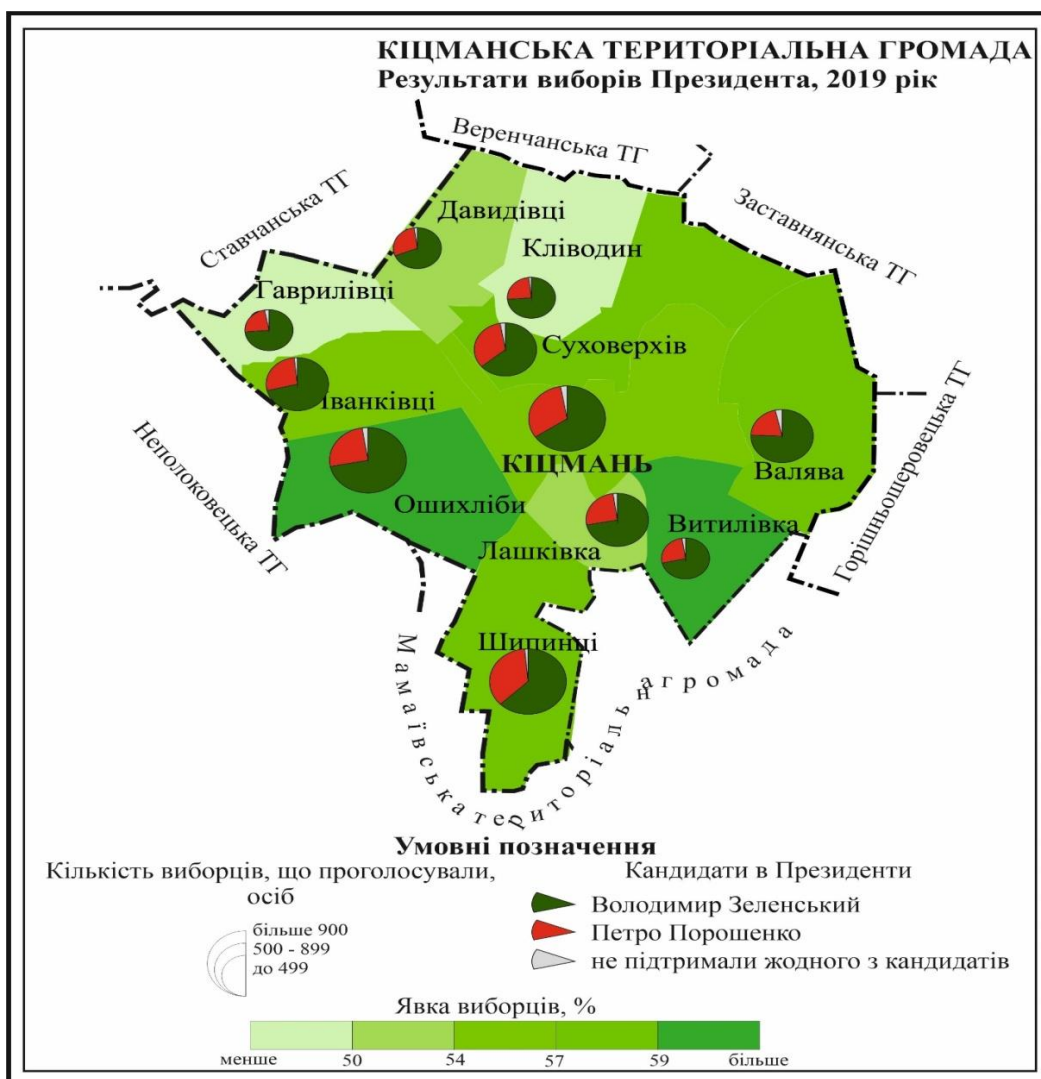


Рис. 3.4-а. Результати виборів Президента України, 2019 рік

У 2019 році у другому турі президентських виборів у **Мамаївській територіальній громаді** участь взяли 8509 осіб, тоді як загальна кількість виборців складала 14 920. Явка становила 57 %, що стало найнижчим показником за всі попередні вибори. (дод. П).

Найбільша кількість виборців відвідала діляниці в смт. Лужани (1905 осіб) та с. Мамаївці (2144 осіб). Однак найвищою явкою виділились такі населені пункти як с. Біла та с. Дубівці - 63,2 % та 71,3 відповідно. Найнижча явка була в с. Драчинці – 53,0 % (рис. 3.4-б.).

Більшою кількістю голосів мешканці Мамаївської територіальної громади підтримали Володимира Олександровича Зеленського. Йому надали перевагу 67,4 % виборців. Найбільшу підтримку висловили виборці с. Глинниця – 79,6 % та с. Дубівці – 74,3 %.

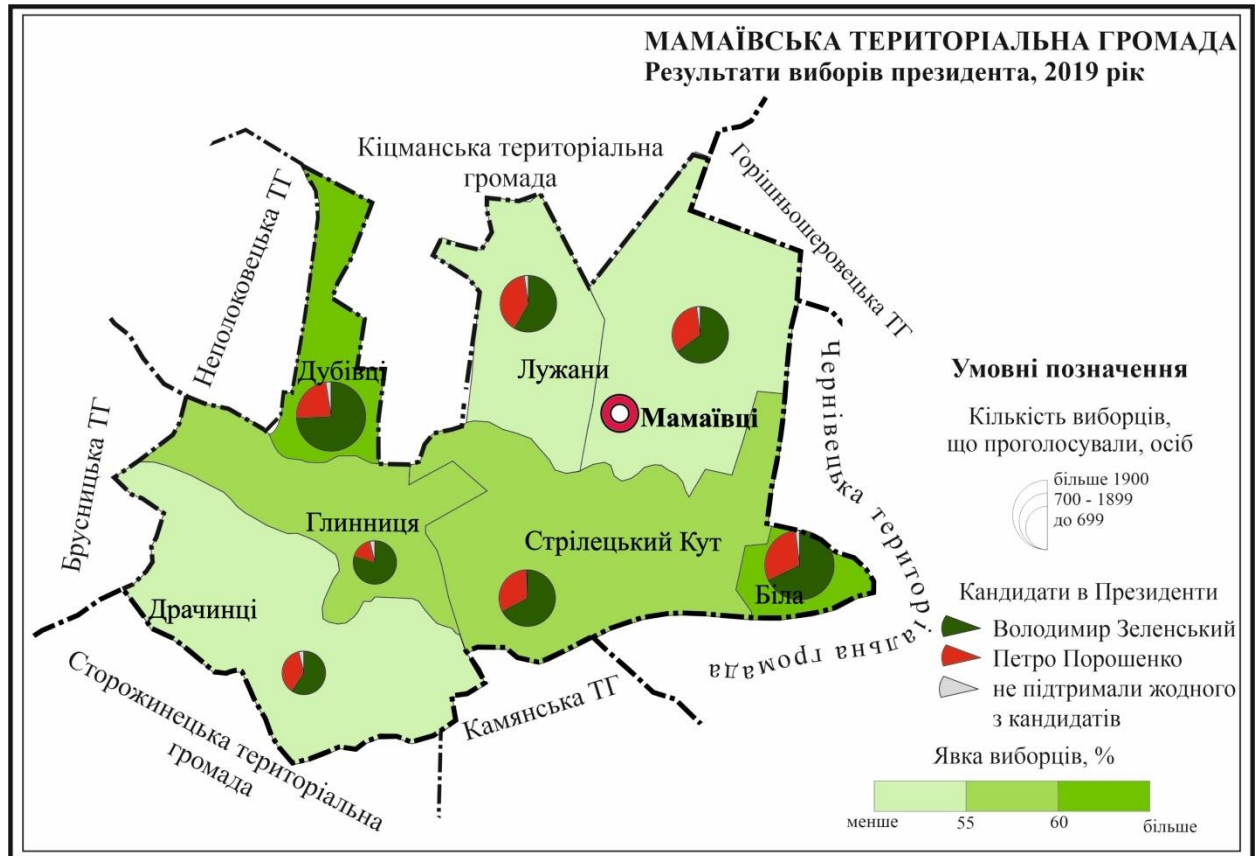


Рис. 3.4-б Результати виборів Президента України, 2019 рік

Значною була також підтримка Петра Олексійовича Порошенка, адже йому висловили довіру 30,6 % виборців. Найбільше голосів за кандидата віддали виборці смт. Лужани – 39,2 % та с. Драчинці – 37 %, а найменше с. Глинниця – 16,7 %.

Частка, тих, хто не підтримав жодного кандидата складала лише 2% (рис. 4.4-б).

Висновки до РОЗДІЛУ 3

Аналіз електоральної поведінки населення Кіцманської та Мамаївської територіальних громад

Аналіз електоральної поведінки населення двох громад на президентських виборах 2004, 2010, 2014 та 2019 років демонструє як загальні тенденції, так і локальні відмінності, зумовлені специфічними соціально-економічними та культурними особливостями.

Рівень явки виборців

В обох громадах простежується загальна тенденція до зниження явки виборців.

- Кіцманська громада: Явка знизилася з 68,46 % у 2004 році до 53,36 % у 2019 році.

- Мамаївська громада: Найвища явка спостерігалася у 2004 році (80,3 %), а у 2019 році вона впала до 57 %.

Зниження явки може свідчити про зростаючу політичну апатію, розчарування у виборчій системі та недовіру до запропонованих політичних кандидатів.

Підтримка кандидатів

Обидві громади демонструють значну варіативність у підтримці кандидатів упродовж аналізованого періоду.

- У 2004 році більшість голосів у Кіцманській (90,89 %) та Мамаївській (92 %) громадах отримав Віктор Ющенко, що відображає загальнонаціональні проєвропейські настрої після Помаранчевої революції.

- У 2010 році переважну підтримку в обох громадах здобула Юлія Тимошенко: понад 90 % у багатьох населених пунктах Кіцманської громади та

88,7 % у Мамаївській.

- У 2014 році обидві громади підтримали Петра Порошенка, що пояснюється його обіцянками реформ і стабілізації в умовах кризи: 61,2 % у Мамаївській та понад 60 % у Кіцманській громадах.

- У 2019 році більшість голосів перейшла до Володимира Зеленського: 67,4 % у Мамаївській громаді та 69,26 % у Кіцманській. Це свідчить про запит на оновлення політичної системи та прихід нових лідерів.

Територіальні відмінності у підтримці кандидатів

У громадах спостерігаються територіальні відмінності у рівнях підтримки окремих кандидатів, зумовлені соціально-економічними умовами, впливом місцевих еліт та рівнем урбанізації.

- У Кіцманській громаді населені пункти Валява та Ошихліби демонстрували стабільну високу явку, тоді як у місті Кіцмань явка залишалася найнижчою.

- У Мамаївській громаді Стрілецький Кут і Глинниця вирізнялися високою підтримкою окремих кандидатів, що вказує на локальний вплив політичних і соціально-економічних факторів.

Підтримка альтернативних кандидатів або недовіра до системи

У кожній громаді в різні роки значна частка виборців не підтримувала жодного кандидата.

- У 2014 році це досягло 23,9 % у Мамаївській громаді та понад 20 % у Кіцманській, що свідчить про розчарування в існуючих політичних опціях.

- У 2019 році цей показник значно знизився, що пояснюється появою нового політичного лідера – Володимира Зеленського, який об'єднав протестні настрої.

Загальні висновки

1. Обидві громади демонструють чутливість до суспільно-політичних змін,

високу динаміку у виборчих уподобаннях та загальний демократичний вектор.

2. Зниження явки виборців упродовж аналізованого періоду свідчить про необхідність підвищення довіри громадян до виборчих процесів шляхом вдосконалення політичної комунікації та впровадження нових механізмів залучення до голосування.

3. Виборчі уподобання громад значною мірою залежать як від загальнонаціональної політичної ситуації, так і від локальних соціально-економічних умов.

4. Варіативність у підтримці кандидатів підтверджує відкритість громад до нових політичних сил і лідерів, особливо у періоди суспільних криз і запиту на зміни.

Отже, електоральна поведінка Кіцманської та Мамаївської громад є відображенням загальноукраїнських тенденцій, доповнених локальними особливостями, що вимагає комплексного підходу до аналізу і прогнозування майбутніх виборчих процесів.

РОЗДІЛ 4. ПРОСТОРОВО-ЧАСОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЕЛЕКТОРАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ НАСЕЛЕННЯ КІЦМАНСЬКОЇ ТА МАМАЇВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

4.1 Порівняльна характеристика територіальних особливостей електоральної поведінки населення Мамаївської та Кіцманської територіальної громади на виборах Президента 2004, 2010, 2014, 2019 років

Вибори в Кіцманській та Мамаївській громадах демонструють виразні регіональні тенденції в електоральній поведінці, характерні для західної України. Ці громади вирізняються високою активністю виборців та переважною підтримкою кандидатів, які декларують демократичні цінності та європейський курс. Основні моменти для порівняння:

2004 рік. Висока підтримка Віктора Ющенка (90–96%) свідчить про сильний суспільний запит на зміни та відмову від "проросійського" курсу. Висока явка (68–80%) демонструє громадянську активність на тлі політичної кризи.

2010 рік. Юлія Тимошенко зберігає підтримку більшості (до 96%), але з'являється помітний рівень розчарування, особливо у вигляді тих, хто не підтримав жодного кандидата (до 18,4%).

2014 рік. Перемога Петра Порошенка (60–63%) в умовах політичної кризи підкреслює запит на стабільність та європейський курс. Висока частка нейтральних виборців (до 24,65%) може свідчити про зростаючу політичну апатію.

2019 рік. Зеленський здобув значну перевагу (до 73%), що вказує на прагнення до радикальних змін та оновлення політичної еліти. Зниження явки (53–57%) свідчить про певне розчарування частини електорату.

На основі аналізу можна зробити висновок, що ці громади стабільно підтримують демократичні сили та реформи, але із часом зростає запит на

оновлення політичної системи.

Рік виборів	Явка виборців	Основний кандидат і підтримка	Другий кандидат і підтримка	Частка нейтральних виборців	Ключові особливості
2004	68–80%	Ющенко: 90–96%	Янукович: 3,5–11,2%	<5%	Активна підтримка демократичного курсу, високий рівень явки.
2010	67–72%	Тимошенко: 81–96%	Янукович: 1,3–13,6%	4–18%	Збільшення частки нейтральних виборців через розчарування.
2014	64–69%	Порошенко: 60–63%	Тимошенко: 14–19%	23–25%	Запит на стабільність, зростання політичної апатії.
2019	53–57%	Зеленський: 67–73%	Порошенко: 28–31%	2–2,6%	Прагнення до радикальних змін, низька явка порівняно з попередніми роками.

Табл. 1

Зміна електоральної поведінки свідчить про еволюцію суспільних настроїв, де на початку домінував запит на демократію, а пізніше з'явилися ознаки розчарування, що стимулює пошук нових політичних альтернатив.

4.2 Аналіз особливостей електоральної поведінки населення Мамаївської та Кіцманської територіальної громади на сьогоднішній день

В ході проведеного мною опитування серед жителів Кіцманської та Мамаївської територіальних громад я зібрала відповіді 220 респондентів, які допомогли виявити електоральні настрої, пріоритети та зміну політичних поглядів із часу президентських виборів 2019 року. Метою опитування було з'ясувати, як виборці голосували у 2019 році, що вплинуло на їхній вибір, чи виправдав обранець їхні очікування, а також оцінити рівень підтримки та довіри до кандидатів напередодні можливих виборів 2024 року. Опитування включало запитання про основні фактори, що впливали на вибір, ступінь задоволення результатами роботи президента та вплив поточних подій на готовність

підтримати того чи іншого кандидата у майбутньому.

Аналіз результатів допоміг не лише зрозуміти зміну настроїв серед виборців, але й підкреслити важливість економічних, соціальних та політичних факторів, які формують громадську думку.

Проведене опитування серед жителів Кіцманської та Мамаївської громад дозволило отримати вичерпні дані про політичні уподобання виборців, їхні очікування від кандидатів та еволюцію цих поглядів після президентських виборів 2019 року. У дослідженні взяли участь 220 осіб із зазначених громад, де в минулому спостерігалася значна підтримка Володимира Зеленського. Опитування спрямоване на з'ясування не лише минулого вибору респондентів, але й їхньої поточної оцінки роботи президента, а також впливу теперішньої політичної та економічної ситуації на їхні погляди щодо можливих майбутніх виборів.

Економічна ситуація, боротьба з корупцією та військовий конфлікт стали основними причинами вибору для більшості опитаних. Це підкреслює, що у 2019 році виборці надавали великого значення обіцянкам Зеленського щодо боротьби з корупцією та покращення добробуту, а також бачили в ньому нового, позасистемного кандидата.

Опитування показало, що меншість респондентів повністю задоволені результатами роботи президента, тоді як частина підтримує його частково. Однак більше третини виявили розчарування в його роботі, що вказує на значний розрив між очікуваннями і реальністю.

Від 2019 року значна частина виборців або незначно, або кардинально змінила свої погляди. Це свідчить про вплив політичних подій, таких як військовий конфлікт, економічні виклики та пандемія, що змусили людей переглянути свої пріоритети.

Респонденти поділилися приблизно порівну: частина готова знову підтримати Зеленського, частина розглядає інші варіанти, а декілька ще не визначилися. Це підкреслює зростання конкуренції на майбутніх виборах і потребу кандидатів у нових пропозиціях для виборців.

Переважна більшість зазначила, що поточні події — війна та економічні зміни — суттєво вплинули на їхню готовність підтримати певного кандидата. Це вказує на важливість стабільності та ефективної реакції влади на кризи як основних чинників, що формують громадську думку.

Опитування проводилося анонімно за допомогою Google Форми, що забезпечило конфіденційність відповідей респондентів і сприяло відкритості у наданні думок. Результати опитування подані у відсотках.

Результати опитування:

- 1. Як Ви голосували на виборах Президента України 2019 року?**
 - За Володимира Зеленського: 68% (149 осіб)
 - За Петра Порошенка: 26% (57 осіб)
 - За іншого кандидата: 2% (4 особи)
 - Не голосував/ла: 4% (10 осіб)
- 2. Якими були основні фактори, що вплинули на Ваш вибір у 2019 році?**
 - Економічна ситуація: 30% (66 осіб)
 - Військовий конфлікт: 20% (44 особи)
 - Боротьба з корупцією: 26% (57 осіб)
 - Особисті якості кандидата: 18% (40 осіб)
 - Інше: 6% (13 осіб)
- 3. Чи виправдав Ваш обранець на виборах 2019 року Ваші очікування?**
 - Так: 22% (48 осіб)
 - Частково: 34% (75 осіб)
 - Ні: 36% (79 осіб)
 - Важко сказати: 8% (18 осіб)
- 4. Як Ви оцінюєте загальний рівень роботи Президента Зеленського протягом його каденції? (Шкала від 1 до 5)**
 - 1 (дуже низький): 16% (35 осіб)
 - 2: 20% (44 особи)
 - 3: 30% (66 осіб)
 - 4: 22% (48 осіб)

- 5 (дуже високий): 12% (27 осіб)

5. Чи змінилася Ваша політична позиція з 2019 року?

- Так, кардинально: 18% (40 осіб)
- Так, незначно: 36% (79 осіб)
- Ні, залишилася такою ж: 46% (101 особа)

6. Якби вибори Президента України відбулися у 2024 році, за кого б Ви проголосували?

- Зеленський: 42% (92 особи)
- Порошенко: 28% (61 особа)
- Інший кандидат: 18% (40 осіб)
- Ще не визначився: 12% (27 осіб)

7. Чи вплинули поточні події, такі як війна або економічні зміни, на Вашу готовність підтримати певного кандидата у 2024 році?

- Так, значно: 52% (115 осіб)
- Так, частково: 30% (66 осіб)
- Ні, не вплинули: 18% (39 осіб)

Результати опитування демонструють, що у 2019 році виборці в основному підтримали Зеленського як кандидата змін. Проте після кількох років випробувань очікування виборців стали більш стриманими. Поточні події — особливо економічні труднощі та військовий конфлікт — відіграють ключову роль у формуванні політичних уподобань напередодні майбутніх виборів.

Висновки до РОЗДІЛУ 4

Проведене опитування серед жителів Кіцманської та Мамаївської територіальних громад дозволило отримати цінну інформацію про зміну електоральних настроїв і громадської думки після президентських виборів 2019 року.

Підтримка Володимира Зеленського у 2019 році

Результати свідчать, що у 2019 році Володимир Зеленський здобув значну підтримку серед виборців обох громад, отримавши 68% голосів респондентів. Основними причинами вибору стали економічна ситуація, боротьба з корупцією та особисті якості кандидата, а також сподівання на позитивні зміни.

Задоволеність роботою президента

Лише 22% опитаних заявили, що Зеленський повністю виправдав їхні очікування, тоді як 36% залишилися розчарованими. Більшість респондентів (34%) відзначили часткове задоволення його діяльністю, що вказує на суперечливе сприйняття результатів його роботи.

Зміна політичної позиції

З 2019 року 46% респондентів не змінили свої політичні погляди, тоді як 54% зазначили, що їхня позиція змінилася (18% — кардинально, 36% — частково). Це свідчить про вплив політичних та економічних подій на зміну настроїв виборців.

Підтримка напередодні можливих виборів 2024 року

Станом на сьогодні Зеленський залишається лідером електоральних уподобань із 42% підтримки, але його позиції значно послабились порівняно з 2019 роком. За Петра Порошенка готові проголосувати 28%, а 18% обирають

інших кандидатів. Важливим аспектом є невизначеність 12% респондентів, що створює потенціал для активної боротьби за голоси на майбутніх виборах.

Вплив поточних подій

Поточні кризи, такі як війна, економічні труднощі та соціальні зміни, суттєво вплинули на політичні уподобання виборців: 52% заявили, що вони значно вплинули на їхній вибір, а 30% відзначили частковий вплив. Це підкреслює, що суспільно-політична ситуація залишається головним фактором формування електоральних настроїв.

Результати опитування підтверджують значну динаміку електоральних уподобань виборців у Кіцманській та Мамаївській громадах. У 2019 році основним фактором підтримки Зеленського була надія на зміни, але згодом частина виборців розчарувалася в його діяльності. Виборці стали більш обережними у своїх очікуваннях, а їхні пріоритети тепер тісно пов'язані з реагуванням на поточні кризи.

Політична конкуренція на майбутніх виборах 2024 року передбачає необхідність для кандидатів звертати увагу на ключові запити громадян, такі як економічна стабільність, боротьба з корупцією та вирішення військового конфлікту. Активна робота над відновленням довіри до влади та ефективне реагування на виклики можуть стати вирішальними факторами для формування електоральної підтримки.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило досягти поставлених завдань і зробити низку важливих висновків щодо електоральної поведінки населення Кіцманської та Мамаївської територіальних громад, спираючись на аналіз суспільно-географічних закономірностей.

1. Аналіз суспільно-географічних підходів до вивчення електоральної поведінки населення.

Електоральна поведінка є складним динамічним явищем, що формується під впливом як довгострокових, так і короткострокових факторів. Застосування суспільно-географічного підходу дозволяє враховувати багатофакторність впливу соціально-демографічних, економічних, культурних і просторових умов на виборчі уподобання населення. Такий підхід сприяє розумінню територіальної диференціації політичної активності та дозволяє оцінити вплив регіональних особливостей на формування електоральних процесів.

2. Виявлення основних чинників, що формують територіальні відмінності за результатами голосування.

Результати дослідження вказують на значний вплив історичних традицій, соціально-економічного розвитку, урбанізації, релігійного складу, етнічних особливостей і культурного середовища на виборчі настрої в обох громадах. У Кіцманській та Мамаївській громадах домінують проєвропейські настрої, висока політична активність і стабільна підтримка демократичних сил, що свідчить про стійкий демократичний вектор виборчих пріоритетів.

3. Охарактеризація територіальних відмінностей участі населення Кіцманської громади у президентських виборах 2004, 2010, 2014 та 2019 років.

Дослідження показало сталість виборчих уподобань у Кіцманській громаді, де протягом усіх досліджуваних виборів більшість голосів надавалися кандидатам, які орієнтуються на демократичний курс і проєвропейську політику.

Особливістю є зниження явки у 2019 році на майже 15% порівняно з попередніми роками, що пояснюється зміною політичних очікувань громадян та їхнім запитом на оновлення політичної еліти.

4. Охарактеризація територіальних відмінностей участі населення Мамаївської громади у президентських виборах 2004, 2010, 2014 та 2019 років.

У Мамаївській громаді спостерігається більша мобілізація виборців порівняно з Кіцманською. Найвища явка виборців (80,3%) була зафіксована у 2004 році, але згодом цей показник поступово знижувався і у 2019 році становив лише 57%. Підтримка кандидатів у цій громаді підтверджує наявність загальних проєвропейських настроїв, хоча виборчі уподобання населення демонструють гнучкість у періоди суспільних змін.

5. Аналіз часової варіації електоральної поведінки Кіцманської та Мамаївської територіальних громад.

Часові зміни у виборчих настроях відображають чутливість населення до суспільно-політичних змін, таких як економічна криза, соціальні реформи, війна, розчарування в політичній системі. У кризові періоди виборці підтримують кандидатів, які пропонують стабілізацію, тоді як у часи зростаючого невдоволення влади їхні голоси переходять до нових політичних сил. Незважаючи на часові коливання, обидві громади демонструють збереження демократичного вектора та проєвропейської орієнтації.

Загальні висновки

Результати дослідження показують, що електоральна поведінка населення Кіцманської та Мамаївської громад формується під впливом сукупності довгострокових (культурних, історичних) і короткострокових (економічних, політичних) чинників. Обидві громади зберігають загальну спрямованість на підтримку демократичних і проєвропейських кандидатів, хоча локальні особливості (рівень урбанізації, економічна активність, мобілізація виборців)

спричиняють певні територіальні відмінності.

Важливим аспектом є зниження явки виборців, яке спостерігається у всіх досліджуваних громадах протягом останніх виборів, що свідчить про потребу у відновленні довіри до політичної системи. Окрім того, динаміка електоральної поведінки дозволяє прогнозувати, що в умовах стабільного економічного та політичного розвитку обидві громади збережуть проєвропейський вектор, а рівень політичної активності залежатиме від ефективності реалізації соціально-економічних реформ.

Таким чином, дослідження підтвердило, що формування виборчих уподобань є результатом складної взаємодії територіальних, історичних, соціальних і політичних чинників. Це підкреслює важливість використання комплексного підходу у вивченні електоральної географії для розуміння не лише сучасного стану, але й прогнозування подальших змін у політичних пріоритетах громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балабан Р. Характеристика політичної системи України через призму наявного політичного класу. Сучасна українська політика. Випуск 23. Видавництво «Центр соціальних комунікацій», 2011. С. 26–33.
2. Безоплатна правова допомога. *Безоплатна правова допомога*. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/>.
3. Бекешкіна І. Українські партії на парламентських виборах і структурованість українського суспільства. Українське суспільство 1992–2012. Стан та динаміка змін. Соціологічний моніторинг. Київ: Ін-т соціології НАН України, 2012. С. 59–71.
4. Брайчевський Ю.С. Концепція місця як чинника електоральної поведінки та регіональна політична поляризація в Україні // Економічна та соціальна географія. – 2013. – вип. 2 (67). – С. 67-74.
5. Буковина. Загальне краєзнавство: Частина IX. Топографічний опис населених пунктів. / Зелена Буковина. – 2000. - №1-2 с 81-200.
6. Виборче право України : навч. посіб. / за ред. В. Ф. Погорілка, М. І. Ставнійчук. К. : Парлам. вид-во, 2003. 383 с.
7. Виборчий кодекс України № 396-IX від 19 грудня 2019 р. Закон України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>.
8. Виборчий кодекс України: проект № 3112-1 від 2 жовт. 2015 р.: Закон України. Законодавство України. Платформа Liga: zakon. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JHO0G01A.html (дата звернення: 15.09.2019).
9. Вознесенська О. Політичний текст і електоральна поведінка населення // Соціальна психологія. - 2004. - № 5 (7). - С. 79-89.
10. Голод А.П. Деякі особливості електорального виміру політичного простору України // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: Географія. №1. – 2004. – С. 93-100.
11. Джаман М.О. Геоетнополітичні аспекти цивілізаційного вибору

України / М.О. Джаман, П.В. Шуканов // Наукові записки Вінницького держ. пед. університету. Серія: Географія. – Вінниця, 2007. – Вип. 13. – С. 175-181

12. Дністрянський М.С. Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики / М.С. Дністрянський. – Львів: Літопис; ВЦ ЛНУ, 2006. – 490 с.

13. Електоральний простір: поняття, сутність, структура - Журнал Віче. Віче - журнал Верховної Ради України. URL: <https://veche.kiev.ua/journal/858/>.

14. Жупанський Я.І. Теоретико-методичні основи формалізації і кількісної оцінки інтегрального економіко-географічного положення / Я.І. Жупанський, В.Й. Лажнік // Український географічний журнал. – 1998. – №3. – С. 38-42.

15. Інститут історії України. *Інститут історії України*. URL: <http://history.org.ua/uk>.

16. Історія міст і сіл української РСР » история городов и сел украинской ССР. Історія міст і сіл Української РСР » История городов и сел Украинской ССР. URL: <http://ukrssr.com.ua/>.

17. Костащук І. І. Прогнози екзит-полу як дзеркало електоративних конфігурацій на тлі виборів голови держадміністрації / Костащук І. І., Торушанко В. Р. / матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Регіон-2010: стратегія оптимального розвитку». – Харків. – 2010. – с. 191-194.

18. Кузишин А.В. Прояви електоральної культури на виборчому полі областей Карпатсько-Подільського регіону // Вісник Одеського національного університету. Серія: Географічні та геологічні науки. – Одеса, 2017. – Том 22. – 30. – С. 162-172.

19. Кузишин А.В. Суспільно-географічний аналіз нарізки виборчих округів та діляниць у першому турі президентських виборів 2019 року (на прикладі західноукраїнських областей) Міждисциплінарні інтеграційні процеси у системі географічної та екологічної науки. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю відкриття спеціальності «Екологія» у Тернопільському національному педагогічному університеті імені

Володим

20. Ляшенко Д. О. Математико-картографічне моделювання електоральної ситуації в Україні / Д. О. Ляшенко, В. В. Путренко // Часопис картографії. ґ 2011. ґ Вип. 2. С. 86-95.

21. Миронюк В.М. Електоральна активність і стійкість населення Тернопільської області // Вісник Львів. ун-ту. Серія геогр., 2000. – Вип. 27.– С. 218 – 222.

22. Миронюк В.М. Територіальні особливості результатів президентських виборів 1999 року у Львівській області // Вісник Львів. ун-ту. Серія геогр., 2000. – Вип. 26. – С. 243 – 245.

23. Мирош М. В. Суспільно-географічні засади політичної активності в західному регіоні України в сучасних умовах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук : спец. 11.00.02 / М. В. Мирош ; Львівськ. нац. ун-т імені Івана Франка. Львів, 2016. 23 с

24. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

25. Офіційний сайт Кіцманської Міської Ради Чернівецької області. *Офіційний сайт Кіцманської Міської Ради Чернівецької області*. URL: <http://www.kitsman-rada.gov.ua/>.

26. Офіційний сайт Мамаївської Міської Ради Чернівецької області. *Офіційний сайт Мамаївської Міської Ради Чернівецької області*. URL: <https://mamaivska-gromada.gov.ua/>

27. Офіційний вебсайт Центральної виборчої комісії. URL: <https://cvk.gov.ua/index.html>

28. Сайт міста Чернівці. *0372.ua - Сайт міста Чернівці*. URL: <https://www.0372.ua/>.

29. Топчієв О. В. Основи суспільної географії — Одеса: Астропринт, 2001.

30. Торушанко В.Р. Чинники, які впливають на політичну поведінку населення етноконтактного та поліконфесійного регіону / Торушанко В.Р. /

Студентська наукова конференція Чернівецького національного університету: матеріали. – Чернівці. – 2011. – С. 463-465.

31. Чубаєвський В. І. Електоральний процес як чинник легітимації політичної влади в Україні: дис. ... канд. пол. наук: 23.00.02 / Рівн. держ. гум. ун-т. Рівне, 2016. 228 с.

32. Шаблій О. І. Електоральна географія // Соціально-економічна географія України: навч. посібник / За ред. О. І. Шаблія. – 2-е вид. – Л.: Світ, 2000. – С. 116 – 131.

ДОДАТКИ

Додаток А

Природний рух у Кіцманській територіальній громаді

Адміністративна одиниця	Народжених (осіб)	Померлих (осіб)	Природний приріст (‰)
Кіцмань	159	103	7,45
Валява	18	24	-3,9
Давидівці	10	15	-4,43
Іванківці	20	29	-5,14
Кліводин	17	22	-2,9
Лашківка	26	32	-2,22
Ошихліби	21	29	-3,75
Суховерхіїв	24	32	-4,18
Шипинці	32	42	-3,14

Додаток Б

Сальдо міграції у Кіцманській територіальній громаді

Адміністративна одиниця	Кількість прибулих (осіб)	Кількість вибулих (осіб)	Сальдо міграції (‰)
Кіцмань	83	57	3,45
Валява	11	14	-1,95
Давидівці	9	11	-1,77
Іванківці	12	15	-1,71
Кліводин	11	14	-1,74
Лашківка	23	26	-1,11
Ошихліби	21	20	0,47
Суховерхів	17	19	-1,04
Шипинці	39	37	0,63

Додаток В

Природний рух у Мамаївській територіальній громаді

Адміністративна одиниця	Народжених (осіб)	Померлих (осіб)	Природний приріст (‰)
Лужани	90	81	1,89
Біла	7	18	-16,92
Глиниця	14	20	-3,18
Драчинці	24	32	-2,7
Дубівці	15	24	-7,18
Мамаївці	17	29	-6,34
Стрілецький Кут	36	44	-2,29

Додаток Г

Сальдо міграції у Мамаївській територіальній громаді

Адміністративна одиниця	Кількість прибулих (осіб)	Кількість вибулих (осіб)	Сальдо міграції (‰)
		(осіб)	(‰)
Лужани	56	39	3,56
Біла	2	9	-10,77
Глиниця	20	22	-1,06
Драчинці	19	23	-1,35
Дубівці	10	13	-2,4
Мамаївці	44	40	2,11
Стрілецький Кут	44	31	3,73

Додаток Д

Результати Президентських виборів 2004 року в Кіцманській ТГ

Населений пункт	Відсоток голосів за Ющенко 2004р.	Відсоток голосів за Януковича 2004р.	Кількість виборців внесено до списку	Кількість виборців, які проголосували
с.Валява	96,7%	3,5%	1298	909
с.Витилівка	91,0%	5,4%	815	565
с.Гаврилівці	92,9%	6,6%	268	199
с.Давидівці	85,0%	11,4%	859	582
с.Іванківці	92,6%	5,6%	1100	735
с.Кліводин	90,1%	6,3%	1998	1294
с.Лашківка	87,0%	11,2%	1282	853
с.Ошихліби	91,2%	7,1%	1608	1349
с.Суховерхів	93,2%	5,1%	1934	1456
с.Шипинці	93,3%	4,6%	2398	1634
м.Кіцмань	86,80%	9,54%	5828	3698
Всього в громаді	90,89%	6,94%	19388	13274

Додаток Е

Результати Президентських виборів 2010 року в Кіцманській ТГ

Населений пункт	Відсоток голосів за Януковича 2010р.	Відсоток голосів за Тимошенко 2010р.	Кількість виборців внесено до списку	Кількість виборців, які проголосували
с.Валява	1,30%	96,80%	1228	877
с.Витилівка	2,30%	92,30%	799	531
с.Гаврилівці	3,50%	94,20%	249	193
с.Давидівці	13,60%	81,00%	834	563
с.Іванківці	2,50%	93,90%	1053	707
с.Кліводин	3,20%	91,40%	1809	1195

с.Лашківка	8,10%	88,30%	1269	805
с.Ошихліби	10,20%	85,80%	1599	1229
с.Суховерхів	8,20%	87,80%	1942	1388
с.Шипинці	7,70%	87,90%	2407	1595
м.Кіцмань	7,34%	87,20%	5678	3654
Всього в громаді	6,18%	89,69%	19267	13037

Додаток Ж

Результати Президентських виборів 2014 року в Кіцманській ТГ

Населений пункт	Відсоток голосів за Порошенко 2014р.	Відсоток голосів за Тимошенко 2014р.	Кількість виборців внесено до списку	Кількість виборців, які проголосували
с.Валява	60,47%	19,65%	1192	827
с.Витилівка	60,47%	13,48%	783	509
с.Гаврилівці	57,46%	13,23%	1267	826
с.Давидівці	61,37%	14,68%	811	568
с.Іванківці	59,73%	16,23%	1026	700
с.Кліводин	59,16%	19,87%	1237	836
с.Лашківка	62,59%	10,37%	1267	826
с.Ошихліби	62,48%	16,75%	1599	1259
с.Суховерхів	59,63%	12,03%	1446	1047
с.Шипинці	58,12%	13,50%	2411	1665
м.Кіцмань	59,43%	18,18%	5529	3840
Всього в громаді	60,08%	15,27%	18568	12903

Додаток К

Результати Президентських виборів 2019 року в Кіцманській ТГ

Населений пункт	Відсоток голосів за Порошенко 2019р.	Відсоток голосів за Зеленського 2019р.	Кількість виборців внесено до списку	Кількість виборців, які проголосували
с.Валява	20,84%	75,44%	1173	676
с.Витилівка	26,30%	71,30%	774	460
с.Гаврилівці	23,52%	73,52%	2110	136
с.Давидівці	28,67%	68,99%	809	429
с.Іванківці	27,35%	71,04%	104	563
с.Кліводин	24,23%	73,92%	331	154
с.Лашківка	25,78%	72,01%	1246	638
с.Ошихліби	31,92%	65,64%	1551	946
с.Суховерхів	33,20%	64,00%	1352	789
с.Шипинці	35,90%	62,64%	2375	1376
м.Кіцмань	31,72%	65,49%	5486	3118
Всього в громаді	28,13%	69,26%	17311	9285

Додаток Л

Результати Президентських виборів 2004 року в Мамаївській ТГ

Населений пункт	Відсоток голосів за Ющенко 2004р.	Відсоток голосів за Януковича 2004р.	К-сть виборц. внес. до списку	К-сть виборців які оловували
с. Біла	89,90%	5,60%	512	427
с. Бурдей	97,30%	1,80%	243	221
с. Глиниця	90,70%	6,40%	1261	1003
с. Драчинці	92,70%	6,30%	1931	1507
с. Дубівці	91,50%	6,60%	1053	887
с. Нові Драчинці	87,00%	10,60%	483	397
с. Коростувата	90,30%	6,20%	164	140
сmt. Лужани	92,40%	6,10%	3753	3045
с. Мамаївці	94,40%	3,90%	3009	2384
с. Ревна	95,30%	2,20%	842	784
с. Стрілецький Кут	88,50%	9,30%	1623	1201
с. Новий Киселів	93,80%	4,70%	1628	1258
Всього в громаді	91,98%	5,81%	16502	13254

Додаток М

Результати Президентських виборів 2010 року в Мамаївській ТГ

Населений пункт	Відсоток голосів за Януковича 2010р.	Відсоток голосів за Тимошенко 2010р.	К-сть виборц. внес. до списку	К-сть виборців які оловували
с. Біла	7,80%	85,90%	561	406
с. Бурдей	4,90%	91,90%	242	210
с. Глиниця	8,60%	86,70%	1252	921
с. Драчинці	9,40%	87,80%	1906	1441
с. Дубівці	3,50%	92,80%	1032	807

с. Нові Драчинці	13,70%	82,10%	461	384
с. Коростувата	8,40%	86,30%	160	138
сmt. Лужани	3,00%	93,70%	3705	2632
с. Мамаївці	7,00%	89,00%	2859	1980
с. Ревна	5,30%	89,90%	819	650
с. Стрілецький Кут	12,40%	83,10%	1604	1030
с. Новий Киселів	1,60%	95,10%	1612	1124
Всього в громаді	7,13%	88,69%	18213	13123

Додаток Н

Результати Президентських виборів 2014 року в Мамаївській ТГ

Населений пункт	Відсоток голосів за Порошенко 2014р.	Відсоток голосів за Тимошенко 2014р.	К-сть виборц. внес. до списку	К-сть виборців які олосували
с. Біла	58,16%	18,42%	517	392
с. Бурдей	62,45%	11,54%	234	177
с. Глиниця	63,27%	18,59%	1237	870
с. Драчинці	60,37%	19,54%	1870	1247
с. Дубівці	60,99%	13,75%	1011	783
с. Нові Драчинці	60,83%	19,68%	415	275
с. Коростувата	68,06%	10,65%	161	124
сmt. Лужани	60,27%	16,58%	3693	1654
с. Мамаївці	60,04%	13,47%	2004	1438
с. Ревна	62,10%	11,02%	791	679
с. Стрілецький Кут	61,00%	13,42%	1592	1031
с. Новий Киселів	56,47%	12,47%	1685	1106
Всього в громаді	61,17%	14,93%	15210	9776

Додаток П

Результати Президентських виборів 2019 року в Мамаївській ТГ

Населений пункт	Відсоток голосів за Порошенко 2019р.	Відсоток голосів за Зеленського 2019р.	К-сть виборц. внес. до списку	К-сть виборців які олосували
с. Біла	30,34%	67,80%	511	323
с. Бурдей	43,13%	56,86%	212	153
с. Глиниця	16,66%	79,59%	1210	642
с. Драчинці	37,01%	59,20%	1844	978
с. Дубівці	23,17%	74,29%	999	712
с. Нові Драчинці	25,85%	71,70%	400	205
с. Коростувата	21,35%	78,64%	152	103
сmt. Лужани	39,15%	58,45%	3420	1905
с. Мамаївці	29,19%	68,76%	2053	1184
с. Ревна	34,63%	64,97%	799	511
с. Стрілецький Кут	30,01%	67,94%	1532	833
с. Новий Киселів	36,31%	61,05%	1788	960
Всього в громаді	30,57%	67,44%	14920	8509